

ANALIZA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA KULTURY NA DOLNYM ŚLĄSKU

MAJ, 2016

OPRACOWANIE

Instytut Rozwoju Terytorialnego
ul. Świdnicka 12/16
50-068 Wrocław

DYREKTOR

Maciej Zathej

ZASTĘPCY DYREKTORA

Magdalena Belof
Przemysław Malczewski

KIEROWNIK PRACOWNI

Wojciech Maleszka

OPRACOWANIE

Karolina Drewnicka
Magdalena Kasprzak

**OPRACOWANIE KARTOGRAFICZNE
I ELEKTRONICZNE PRZETWARZANIE DANYCH**

Marta Kukuła
Ewa Skoczeń

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
WPROWADZENIE	5
1. INSTYTUCJE KULTURY NA DOLNYM ŚLĄSKU	6
1.1. Biblioteki	6
1.2. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	7
1.3. Muzea	9
1.4. Działalność sceniczna	10
1.5. Galerie i salony sztuki	11
1.6. Kina	11
1.7. Imprezy masowe	12
2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA KULTURY	13
2.1. Poziom krajowy	14
2.2. Poziom wojewódzki	20
2.3. Poziom powiatowy	25
2.4. Poziom gminny	26
2.5. Poziom europejski	29
3. FINANSOWANIE INSTYTUCJI KULTURY	32
3.1. Biblioteki	32
3.2. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	32
3.3. Centra kultury i sztuki	33
3.4. Galerie i biura wystaw artystycznych	33
3.5. Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele	33
3.6. Muzea	34
3.7. Teatry	34
4. INSTYTUCJE KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO	35
5. WNIOSKI I REKOMENDACJE	45
ZAŁĄCZNIKI	47
Wykaz instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego	47
Spis tabel	49
Spis wykresów	49
Spis schematów	50

WSTĘP

Głównym celem **Analizy źródeł finansowania kultury na Dolnym Śląsku** jest zebranie i uporządkowanie informacji dotyczących źródeł finansowania instytucji kultury na terenie województwa dolnośląskiego. W opracowaniu analizie poddane zostały najważniejsze informacje dotyczące źródeł i wielkości finansowania instytucji kultury na terenie Dolnego Śląska. Szczegółowo omówiona została struktura wydatków według źródła (poziom krajowy, regionalny, powiatowy, gminny, europejski), rodzaju wydatków (ogółem, bieżące, majątkowe) i rodzaju klasyfikacji budżetowej (teatry, filharmonie, muzea, galerie, biblioteki, itd.). Opracowanie obejmuje również szczegółową prezentację wysokości finansowania instytucji kultury dla których

organizatorem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego.

Finansowanie ochrony zabytków zostało szczegółowo omówione w opracowaniu pn. Analiza finansowania projektów, zadań i działań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz dziedzictwa niematerialnego w województwie dolnośląskim w latach 2007–2015 przygotowanym przez Instytut Rozwoju Terytorialnego.

Wykaz użytych skrótów:

MKIDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – jednostki samorządu terytorialnego

WPROWADZENIE

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady funkcjonowania instytucji kultury na terenie Polski jest Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (*tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 406 z późn. zm.*).

Działalność kulturalna w rozumieniu powyższej ustawy polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury, a formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Dla wszystkich wymienionych wyżej typów instytucji prowadzenie działalności w obszarze kultury stanowi podstawowy cel statutowy.

Działalność kulturalną mogą prowadzić osoby prawne, osoby fizyczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (art. 3). Osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, których podstawowym celem statutowym nie jest prowadzenie działalności kulturalnej, mogą natomiast prowadzić taką działalność w formie klubów, świetlic, domów kultury i bibliotek. Zgodnie z postanowieniami art. 8 i 9 ww. ustawy wyróżnia się dwa rodzaje instytucji kultury, klasyfikowane w odniesieniu do podmiotu, który jest ich organizatorem:

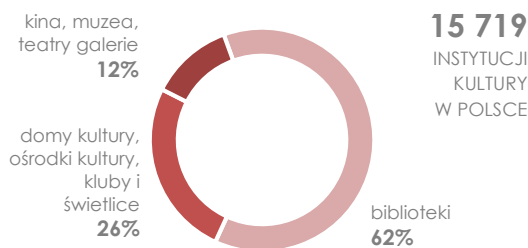
- **państwowe instytucje kultury** tworzone przez ministrów oraz kierowników urzędów centralnych,
- **samorządowe instytucje kultury** organizowane przez jednostki samorządu terytorialnego.

Instytucje kultury o znaczeniu narodowym pozostają w gestii Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

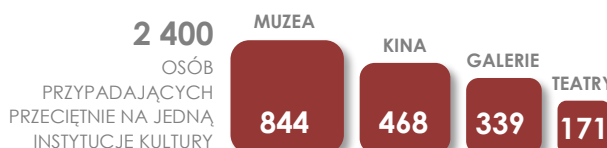
Natomiast jednostki samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, takie jak: domy kultury, ośrodki kultury, centra kultury, muzea, teatry, orkiestry i biblioteki, a prowadzenie działalności kulturalnej jest ich zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym.

Organizator instytucji kultury podejmuje decyzję o jej utworzeniu na bazie zdiagnozowanych potrzeb społecznych w tym zakresie (na terenie swojego działania) oraz zgodnie z aktualną, obowiązującą polityką kulturalną prowadzoną na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym. Organizator jest również odpowiedzialny za finansowanie i kontrolowanie instytucji kultury, którą powołał do życia. Powinien on zapewnić jej środki finansowe niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia działalności kulturalnej oraz do utrzymania obiektu, w którym tego rodzaju działalność się odbywa.

WYKRES 1. Dostęp do kultury w Polsce [2015].

WYKRES 2. Osoby przypadające przeciętnie na jedną instytucję kultury w Polsce [2015].

Źródło: opracowanie na podstawie Dziennik Gazeta Prawna, 24 listopada 2015, nr 228 (4121)

1. INSTYTUCJE KULTURY NA DOLNYM ŚLĄSKU

1.1. Biblioteki

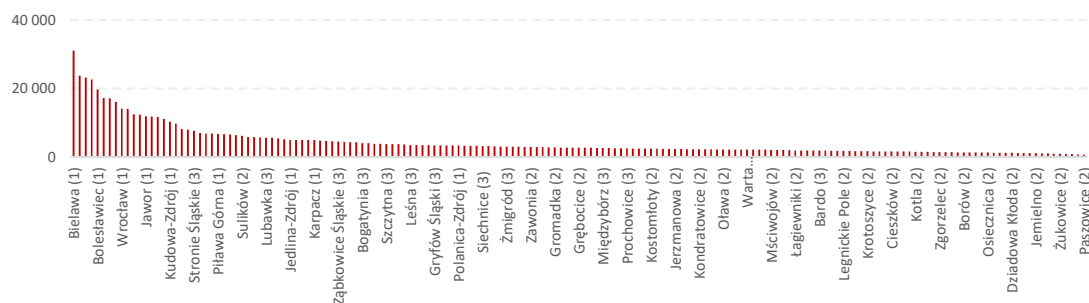
W 2014 roku na Dolnym Śląsku działało 607 **bibliotek** i ich filii, co stanowiło 7,5% ogólnej liczby tego typu placówek w kraju. Największa ich liczba prowadziła działalność we Wrocławiu (43). W zajmującej pod tym względem drugą lokatę Legnicy zlokalizowanych było 16 bibliotek i filii. Co istotne w każdej gminie funkcjonowała biblioteka lub jej filia, lecz od 2010 roku ich liczba zmieniła się i zawsze oznaczało to spadek (z wyjątkiem dwóch gmin: miejsko-wiejskiej Trzebnica oraz gminy wiejskiej Bolesławiec). Trend ten przełożył się na ogólne zmniejszenie w regionie tych placówek o 32 instytucje. Biorąc pod uwagę **dostępność średnio na 1 placówkę biblioteczną** w 2014 roku przypadało 4 234 mieszkańców regionu, co było wskaźnikiem wyższym niż w kraju (4 100). W najmniej korzystnej pod tym względem sytuacji

znaleźli się mieszkańcy Bielawy, gdzie na 1 placówkę biblioteczną przypadało ponad 30 tys. mieszkańców. Ogółem można zauważyć, że średnią ponad dwukrotnie przekraczały gminy miejskie (z wyjątkiem Kątów Wrocławskich i Strzelina), natomiast najlepszy dostęp do placówek bibliotecznych mieli mieszkańcy gmin wiejskich (w tym Paszowice 666, Pęcław 772, Platerówka 829, Męcinka 832, Żukowice 882, Walim 944 oraz Kłodzko 965).

607 bibliotek i ich filii na Dolnym Śląsku,
w tym 43 we Wrocławiu

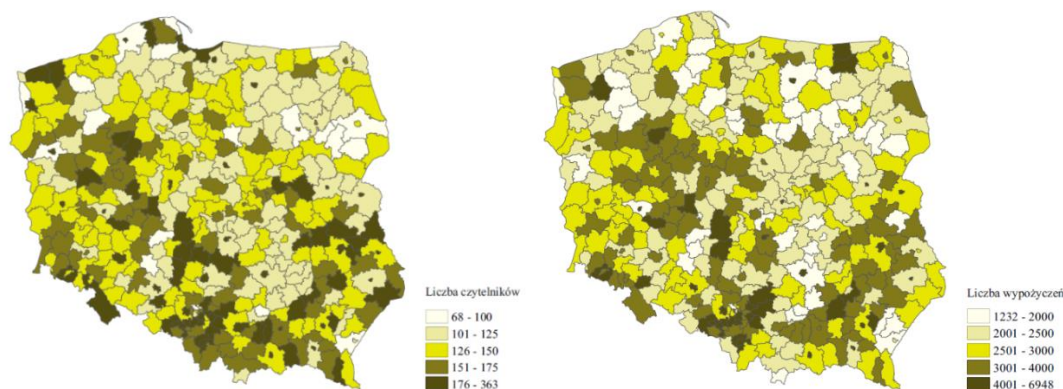
4 234 osoby na placówkę biblioteczną
(Polska: 4 100)

WYKRES 3. Liczba osób przypadająca na jedną bibliotekę lub filię w gminach Dolnego Śląska [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

SCHEMAT 1. Liczba czytelników bibliotek publicznych przypadająca na 1000 mieszkańców oraz liczba wypożyczeń księgozbioru przypadająca na 1000 mieszkańców w powiatach w Polsce [2014].

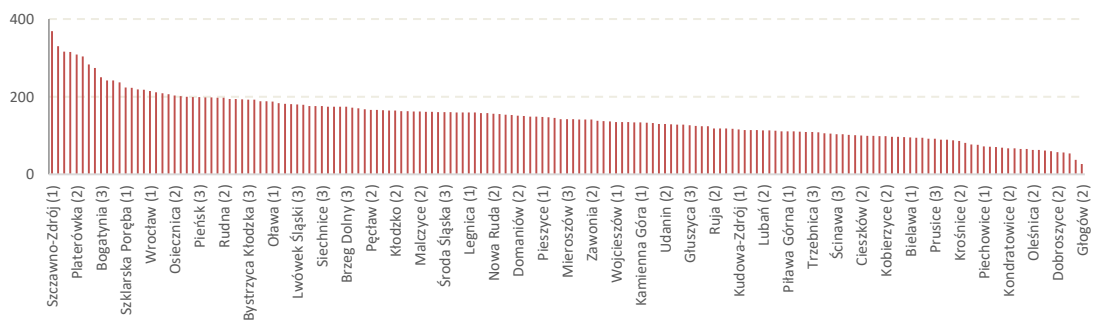

Źródło: Kultura w 2014, GUS, Warszawa 2015

Jednocześnie należy zauważyć, że statystyczne zróżnicowanie dostępności do placówek bibliotecznych nie koreluje w żaden sposób z liczbą **czytelników bibliotek publicznych** przypadającą na 1000 mieszkańców. W 2014 roku w regionie wynosiła ona 164 osoby i była taka jak przeciętna wartość w Polsce. Tylko jedna trzecia gmin przekroczyła wartość średnią, przy czym dwukrotnie więcej czytelników na 1000 mieszkańców było jedynie w gminach: Dobromierz (330) oraz Szczawno-Zdrój (369). Na najniższym poziomie aktywnym czytelnictwem wykazywały się takie gminy jak: Głogów (gmina wiejska, 27 osób), Sulików (37), Marcinowice (54), Zawidów (56), Dobroszyce (57) oraz Leśna (60).

Biorąc pod uwagę **zasób**, z jakiego mogli w 2014 roku korzystać czytelnicy bibliotek i filii publicznych średnio na Dolnym Śląsku przypadało 3 179 woluminów na 1000 mieszkańców, co było wartością niższą niż ogółem w kraju (3 398). Najzasobniejsze okazały się zbiory biblioteczne w gminie Platerówka (15 406 woluminów), natomiast najmniej zasobne w gminie wiejskiej Oleśnica (755) oraz w Kątach Wrocławskich (923). Co ciekawe w przeważającej większości to gminy wiejskie dysponowały najliczniejszym księgozbiorem, z wyjątkiem Wojcieszowa (3. miejsce, 9 086) oraz Dusznik-Zdroju (11. miejsce, 7 542).

WYKRES 4. Liczba czytelników bibliotek publicznych przypadająca na 1000 mieszkańców w gminach Dolnego Śląska [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.2. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

Domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice są instytucjami powołanymi do prowadzenia działalności społeczno-kulturalnej i powinny odgrywać w społeczności istotną rolę jednego z centrów życia kulturalnego. W 2014 roku na Dolnym Śląsku funkcjonowało 298 domów kultury i na przestrzeni lat 2011-2014 liczba ta systematycznie wzrastała (w 2010 roku 262). Należy zwrócić uwagę na gminy łągiewniki oraz Mieroszów, w których zlikwidowano domy kultury. Ponadto w 20% gmin regionu w 2014 roku nie funkcjonował ani jeden dom kultury, przy czym taki sam odsetek jednostek odznaczał się obecnością więcej niż jednej takiej instytucji (najwięcej w gminach miejsko-wiejskich Strzegom i Polkowice – po 17).

298 domów kultury (262 w 2010 r.)

Trendem rosnącym wykazuje się także liczba **impresz organizowanych w domach kultury** na terenie Dolnego Śląska: w 2010 roku było to 14 541 imprez, natomiast w 2014 roku już 15 910. Przeciętnie na jeden dom kultury przypadały 122 imprezy, przy czym w 2014 roku niekwestionowanym liderem pod tym względem był Wrocław z 896 imprezami, a także gmina wiejska Oborniki Śląskie – 765 imprez. Warto podkreślić, że 89 spośród 133 gmin, w których były domy kultury wykazało się większą liczbą imprez w 2014 roku w stosunku do 2011 roku, przy czym największy wzrost dotyczył gminy miejskiej Lubin (o 240 imprez więcej) oraz Rudnej (228), a także Wrocławia (198). W największym stopniu swoją działalność w omawianym zakresie ograniczyły domy kultury w gminach: Oborniki Śląskie (398 mniej zorganizowanych imprez), gminie miejskiej Dzierżoniów (229), Świdnicy (166), gminie miejskiej oraz wiejskiej Oleśnica (151 i 133), Osiecznicy (138).

WYKRES 5. Liczba imprez zorganizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w gminach Dolnego Śląska [2014].

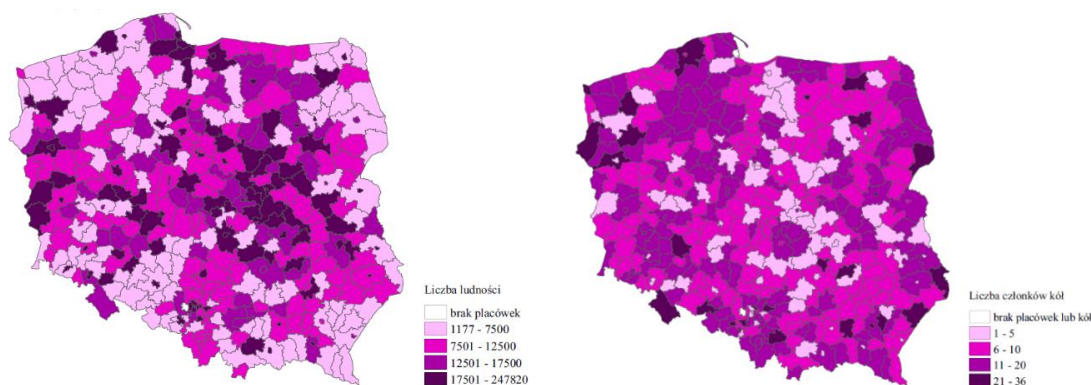
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zarówno w regionie ogółem, jak i w większości gmin na przestrzeni lat 2011-2014 wrosła liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Na Dolnym Śląsku w 2011 roku było to 88 osób, natomiast w 2014 roku już 132 osoby. Z analitycznego punktu widzenia można przyjąć, że wartość wskaźnika przekraczająca 100 będzie wskazywała na ponadlokalny charakter organizowanych imprez, przyciągających do gminy również osoby z innych jednostek. W 2014 roku domy kultury w 81 gminach wykazały się organizacją tego rodzaju imprez, przy czym największe wartości wykazywały te o dużym potencjale turystycznym lub uzdrowiskowym (Jedlina-Zdrój 957, Polanica-Zdrój 758, Szklarska Poręba 626). Najmniejszą liczbą uczestników w odniesieniu do 100 mieszkańców charakteryzowały się takie gminy jak: Niechlów (9), gmina wiejska Kłodzko (14), Wińsko (27), Świebodzice (28), Mysłakowice (29), Międzyzlesie i Milicz (po 30), Olszyna (32), Długołęka (33), Pięgrzymka, Złotoryja, Leśna (po 35), gmina miejska Bolesławiec (38) oraz Chocianów (39). Co ciekawe nie istnieje

współzależność między liczbą organizowanych imprez przez dany dom kultury a liczbą uczestników tych imprez w odniesieniu do 100 mieszkańców.

W 2014 roku w ramach działalności ośrodków i domów kultury, klubów oraz świetlic funkcjonowało na Dolnym Śląsku 935 zespołów artystycznych skupiających 14 756 członków. Od 2011 roku wzrosła w regionie zarówno liczba zespołów artystycznych (z 925) jak i ich członków (14 055) przy czym w jednej trzeciej gmin zmniejszyła się liczba zespołów artystycznych. Największy spadek dotyczył Wrocławia (24 zespoły), natomiast w takich gminach jak: Lubin (gmina miejska) czy Lwówek Śląski odnotowano największy wzrost ich liczby (odpowiednio 34 oraz 10). Największą liczbę członków w 2014 roku posiadały zespoły artystyczne w gminie miejskiej Lubin (725), w Świdnicy (612) oraz we Wrocławiu (603), najmniejszą zaś w Zawidowie (9). Biorąc pod uwagę odniesienie do liczby mieszkańców zdecydowanie wyróżniał się powiat kłodzki oraz trzebnicki.

SCHEMAT 2. Liczba ludności przypadająca na 1 placówkę (domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice) oraz liczba członków kół w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1000 mieszkańców oraz w powiatach w Polsce [2014].

Źródło: Kultura w 2014, GUS, Warszawa 2015

Od 2011 roku wzrosła na Dolnym Śląsku liczba **klubów**, czyli systematycznych zajęć organizowanych w grupach o określonym profilu tematycznym: z 1 069 do 1 402. Znacząco zwiększyła się także liczba uczestników tych zajęć z 23 364 do 33 171, co oznacza, że 11 mieszkańców regionu na każdy 1000 uczestniczyło w 2014 roku w zajęciach organizowanych przez omawiane instytucje.

1 402 klubów w 2014 r. (1 069 w 2010 r.)

1.3. Muzea

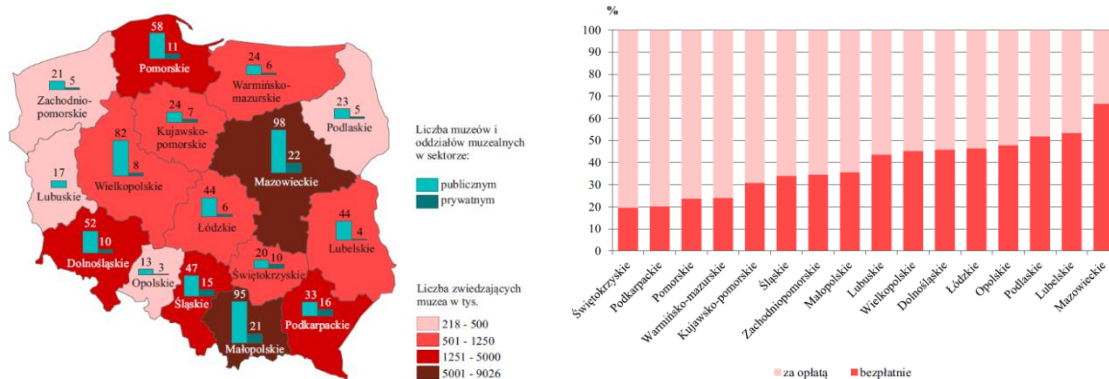
Na Dolnym Śląsku w 2014 roku funkcjonowały 62 muzea wraz z oddziałami i było to o cztery placówki więcej niż w 2010 roku. Stanowiło to nieco ponad 7% liczby takich instytucji w Polsce (ogółem 844). Ponad połowa znajdowała się w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu (33 obiekty), w tym 52 obiekty prowadzone były przez organy sektora publicznego.

Domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice w przeważającej większości prowadzone były w 2014 roku przez sektor publiczny. W regionie działało 8 instytucji będących w posiadaniu sektora prywatnego i zarówno w 2012 roku, jak i 2013 roku liczba ta była taka sama. Prywatne jednostki zlokalizowane były w gminie miejskiej Lubin, Legnicy, Bielawie, Wałbrzychu, Oleśnicy, Oławie oraz we Wrocławiu. W każdym z tych ośrodków działała jedna taka placówka (z wyjątkiem Legnicy – 2).

Na tle pozostałych województw Dolny Śląsk plasuje się na 5. pozycji pod względem liczby muzeów, a także w wartościach średnich biorąc pod uwagę liczbę zwiedzających.

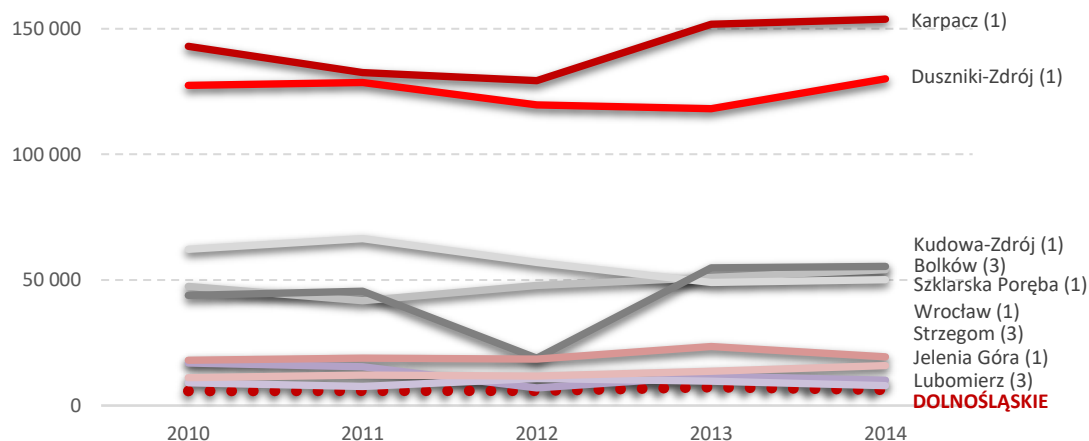
62 muzea wraz z oddziałami, w tym 24 we Wrocławiu (38%)

SCHEMAT 3. Muzea oraz sposób ich zwiedzania w Polsce według województw [2014].

Źródło: Kultura w 2014, GUS, Warszawa 2015

WYKRES 6. Liczba odwiedzających muzea na 10 tys. mieszkańców w gminach Dolnego Śląska [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niemal dwie piąte (38%, 24 muzea wraz z oddziałami) skupione było we Wrocławiu, natomiast w pozostałych gminach regionu działały pojedyncze obiekty (łącznie w 30 gminach). Biorąc pod uwagę liczbę **odwiedzających** te obiekty w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców widać, że na przestrzeni lat 2010-2014 z niewielkimi zmianami jest ona na zbliżonym

poziomie. Średnio w regionie było to 62 220 osób. Niekwestionowanymi liderami pozostają gminy Karpacz oraz Duszniki-Zdrój. Działające na terenie tych gmin obiekty muzealne odwiedziły w 2014 roku odpowiednio 153 814 oraz 130 092 osoby. Nieco ponad połowa odwiedzających płaciła za możliwość obejrzenia ekspozycji.

1.4. Działalność sceniczna

W 2014 roku w województwie dolnośląskim działało 16 teatrów i instytucji muzycznych, co po województwach mazowieckim (33), śląskim (19) oraz małopolskim (17) stanowiło 4. wynik w kraju. Instytucje te dysponowały 6 572 miejscami na widowniach w sali stałej i zorganizowano w nich 5 599 przedstawień i koncertów stanowiących jedną dziesiątą wszystkich wydarzeń tego typu w Polsce. Przygotowane przez dolnośląskie teatry i instytucje muzyczne wydarzenia obejrzało 816 250 widzów, czyli o 75 630 mniej niż jeszcze rok wcześniej lecz

o 34 680 więcej niż w 2010 roku. **Widzowie** dolnośląskich instytucji prowadzących działalność sceniczną stanowili 6,7% widzów przedstawień w Polsce. Biorąc pod uwagę dostępność wyrażoną liczbą ludności przypadającą na 1 miejsce w teatrach i instytucjach muzycznych na Dolnym Śląsku sytuacja jest tylko nieznacznie korzystniejsza niż średnio w kraju: 442,6 wobec 453,6 osób, choć należy zwrócić uwagę, że region znajduje się w drugiej grupie województw, gdzie wskaźnik ten przyjmuje wartość niższą niż przeciętna.

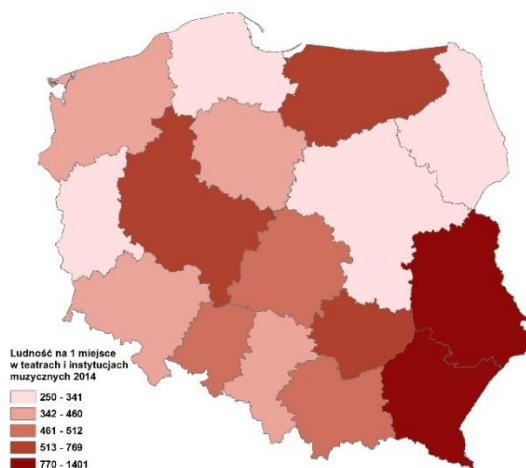
16 teatrów i instytucji muzycznych

4. miejsce w kraju

5 599 przedstawień i koncertów w 2014 r.

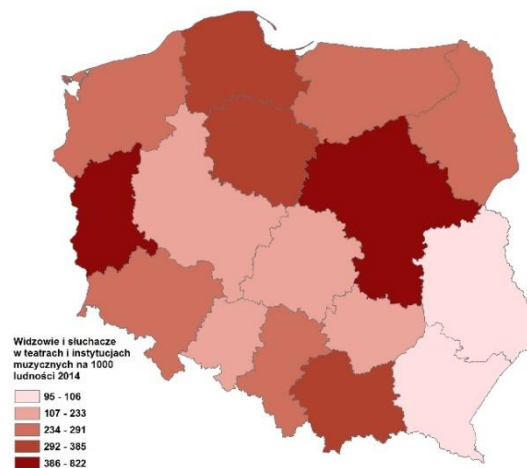
stanowiących **1/10** wszystkich wydarzeń tego typu w Polsce

SCHEMAT 4. Dostęp do teatrów i instytucji muzycznych w województwach Polski [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

SCHEMAT 5. Uczestnictwo w wydarzeniach muzycznych i teatralnych w województwach Polski [2014].

Warto również przyjrzeć się **aktywności mieszkańców województwa dolnośląskiego** jako uczestników wydarzeń teatralnych i muzycznych w omawianym zakresie. Widzami i słuchaczami w 2014 roku było 288 osób na 1000 ludności, co było

wynikiem znacznie gorszym niż przeciętnie w Polsce (319 osób). Należy także zwrócić uwagę, że był to wynik gorszy niż w 2013 roku (304 osoby) oraz w 2010 roku (331 osób).

W regionie w 2014 roku czynnych było 6 **teatrów dramatycznych** działających w miastach na prawach powiatu. We Wrocławiu były to 3 instytucje oraz po jednej w każdym z pozostałych miast (Jelenia Góra, Legnica i Wałbrzych). Od 2010 roku liczba ta zmniejszyła się o 3 kosztem jednej placówki w Jeleniej Górze oraz dwóch w Piechowicach. Teatry te zrealizowały w 2014 roku 1 232 przedstawienia (najwięcej wrocławskie – 755), które obejrzało 181 208 widzów. Największą frekwencją odznaczały się widowiska realizowane we Wrocławiu, gromadząc średnio 173 widzów podczas jednego spektaklu (na drugim miejscu znalazł się teatr legnicki – 126 widzów). Najbardziej kameralne przedstawienia realizowane były w Wałbrzychu – średnio dla 79 widzów.

Oprócz teatrów dramatycznych w największych miastach regionu w 2014 roku działały również **teatry lalkowe i filharmonie** (we Wrocławiu, Wałbrzychu i Jeleniej Górze). Cztery teatry lalkowe w regionie wystawiły 685 przedstawień, a każde z nich gromadziło na widowni średnio 126 widzów (łącznie 86 267). W dwóch wrocławskich instytucjach zrealizowano 348 przedstawień dla 48 722 widzów, natomiast w 182 spektaklach jeleniogórskich uczestniczyło 19 672 widzów. Realizowane

1.5. Galerie i salony sztuki

Liczba **galerii i salonów sztuki** w województwie dolnośląskim między 2010 a 2014 rokiem zmniejszyła się z 25 do 22. We Wrocławiu działało 14 z nich, po 2 w Wałbrzychu i Jeleniej Górze oraz po 1 w Legnicy, Lubinie, Lubomierzu i Kamiennej Górze. Wobec powyższej struktury nie jest niezwykle, że ponad połowa wystaw i ekspozycji organizowana była właśnie w stolicy Dolnego Śląska (odpowiednio 164 z 314 oraz 175 z 339). Również niemal połowa ze wszystkich **odwiedzających** tego rodzaju instytucje (484 695 osób) przybyła do Wrocławia (221 438 osób). Drugim po wskazanym mieście aktywnym ośrodkiem jest Lubin oraz Legnica, w których galerie

1.6. Kina

W 2014 roku Dolnoślązacy mogli korzystać z ofert 36 **kin**, co było liczbą mniejszą niż jeszcze w 2010 roku (43 kina). Były one zlokalizowane w miastach, a większość z nich pozostawała własnością gminy lub miasta na prawach powiatu (24). Kina należące do

w Wałbrzychu 155 wydarzenia obejrzały 17 873 osoby.

Zespoły filharmoników z Wrocławia, Jeleniej Góry i Wałbrzycha zagrały w 2014 roku 372 koncerty, których wysłuchało 67 675 osób. Najaktywniejsza była filharmonia wrocławska, realizując 198 wydarzeń dla 33 904 słuchaczy. W zorganizowanych 137 koncertach w Jeleniej Górze wzięło udział 24 539 osób, natomiast 37 razy występowali filharmonicy w Wałbrzychu, gromadząc 9 232 osoby na widowni. Należy nadmienić, że zarówno instytucja w Jeleniej Górze jak i w Wałbrzychu wykazały się znacznym spadkiem zagranych koncertów od 2010 roku. W przypadku Jeleniej Góry jest to 30, a w przypadku Wałbrzycha aż 42 wydarzenia. Jednocześnie we Wrocławiu liczba ta zwiększyła się ze 138 występów do wspomnianych już 198.

Ponadto w stolicy Dolnego Śląska zlokalizowane są jedyne w regionie **operetka i teatr operowy**. Zrealizowały one w 2014 roku odpowiednio 201 i 182 przedstawienia, w których uczestniczyło 98 420 widzów w przypadku operetki oraz 82 238 widzów wydarzeń operowych. Wskazuje to na zdecydowanie większą skalę widowisk, w których udział brało średnio 490 (operetka) oraz 452 widzów (opera).

zorganizowały w 2014 roku po 50 wystaw i odpowiednio 50 oraz 59 ekspozycji. Działalność ta jednak przyciągnęła bardzo zróżnicowaną liczbę odbiorców: w przypadku Legnicy było to 45 650 widzów, natomiast do galerii lubińskiej zawitało 11 000 odwiedzających.

22 galerie i salony sztuki

484 695 odwiedzających w 2014 r.

prywatnych właścicieli mieściły się jedynie w największych ośrodkach: we Wrocławiu, Legnicy, Zgorzelcu, Jeleniej Górze, Lubinie oraz Kłodzku. Należy jednak podkreślić, że choć sektor publiczny jest

właścicielem większości obiektów to dysponuje jedynie 31% miejsc ogółem na widowni.

Największą bazą kinową dysponował Wrocław (7 obiektów i 11 917 miejsc), wyprzedzając daleko drugi pod tym względem Wałbrzych (2 obiekty z 1 841 miejscami). Najbardziej kameralny był obiekt w Bielawie, oferując widzom 80 miejsc na widowni. Warto również podkreślić, że choć ogólna liczba miejsc na widowni kinowej utrzymuje się od 2010 roku w regionie na względnie stałym poziomie (2010 r. – 25 868, 2014 r. – 25 266), o tyle spada liczba tych, którymi dysponują samorządy gminne (2010 r. – 9 049, 2014 r. – 7 828). W tym przypadku również Wrocław odznaczał się największą liczbą miejsc pozostających w gestii samorządu (881), lecz biorąc pod uwagę ich udział w ogólnej liczbie miejsc w mieście było to jedynie 7%. Za wyjątkiem gmin, w których nie działały kina prywatne, największym odsetkiem tego typu miejsc dysponowała Jelenia Góra (66%).

1.7. Imprezy masowe

W 2014 roku na Dolnym Śląsku odbyło się 621 imprez masowych, z czego niemal dwie trzecie stanowiły imprezy sportowe. Na kolejnych miejscach znalazły się koncerty i inne imprezy artystyczno-rozrywkowe, natomiast marginalnym udziałem odznaczały się pozostałe typy imprez masowych. 35% z nich (220) miało miejsce we Wrocławiu, natomiast niemal jedną szóstą skupiał drugi pod tym względem Lubin (109).

Biorąc pod uwagę ofertę dolnośląskich kin warto zaznaczyć, że od 2010 roku z roku na rok wzrastała liczba seansów (z 121 486 w 2010 r. do 151 830 w 2014 r.) i taka sama tendencja odznaczała kina pozostające własnością gmin i miast na prawach powiatu (w 2010 r. 11 921, w 2014 r. 19 182), jednak wciąż ich oferta w 2014 roku to jedynie 13% wszystkich seansów (w 2010 r. było to 10%). Proporcje wyglądają niemal identycznie jeżeli wziąć pod uwagę udział widzów, którzy w 2014 roku obejrzeli film w kinie gminnym (14% w 2014 r.; 521 384 spośród 3 845 264 widzów na Dolnym Śląsku).

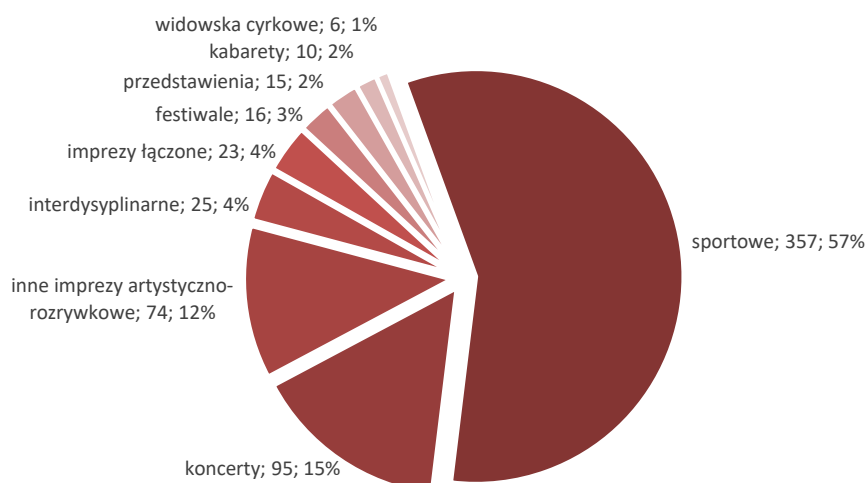
36 kin

3 845 264 widzów w 2014 r.

Tylko w 7 spośród wszystkich gmin województwa dolnośląskiego nie odbyła się w 2014 roku żadna impreza masowa (Olszyna, Pieńsk, Jedlina-Zdrój, Krośnice, Kondratowice, Przeworno oraz Sobótka).

621 imprez masowych w 2014 r.

WYKRES 7. Imprezy masowe zorganizowane na Dolnym Śląsku według rodzaju [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA KULTURY

Głównymi źródłami finansowania działalności kulturalnej w Polsce są:

- budżet państwa,
- jednostki samorządu terytorialnego,
- fundusze Unii Europejskiej i inne fundusze zagraniczne,
- wydatki gospodarstw domowych.

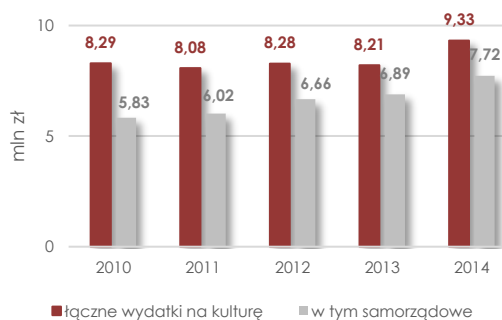
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może wspierać finansowo, w ramach mecenatu państwa, realizację planowanych na dany rok zadań związanych z polityką kulturalną państwa, prowadzonych przez instytucje kultury lub inne podmioty nienależące do sektora finansów publicznych, w tym organizacje pozarządowe. Podobny mecenat mogą sprawować także **organy jednostek samorządu terytorialnego** w zakresie ich właściwości. W takim przypadku państwowe instytucje kultury mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na zadania ważne z punktu widzenia regionalnej polityki rozwoju w zakresie rozwoju kultury, w tym dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji. W przypadku **instytucji kultury**, dla których organizatorami są jednostki samorządu terytorialnego, mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na zadania objęte mecenatem państwa. Również **organizacje pozarządowe** prowadzące działalność kulturalną mogą otrzymywać również dotacje celowe z budżetu państwa z części, której dysponentem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na zadania objęte mecenatem państwa, w tym dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji.

Samorządowe instytucje kultury w zasadniczej części finansowane są z budżetu samorządów, będących ich organizatorami, poprzez dotacje podmiotowe i celowe. Samorządy otrzymują wsparcie z budżetu państwa na zadania im zlecone,

wciąż jednak, szczególnie u progu decentralizacji, ale i dziś – w dobie nasilającego się kryzysu gospodarczego – mówi się o niedoszacowaniu kosztów realizacji zadań zleconych samorządom przez władze państwowe. Należy pamiętać, że w przypadku wojewódzkich instytucji kultury organizatorem jest samorząd wojewódzki, czyli sejmik województwa (organ stanowiący), w którego imieniu władzę wykonawczą pełni zarząd województwa z marszałkiem na czele. Taka struktura zarządzania zadaniami kultury, w tym instytucjami kultury, jest rezultatem procesu decentralizacji, w wyniku którego mamy w Polsce trzy szczeble samorządu terytorialnego i każdy z nich (w zależności od zamożności i lokalnej polityki) może prowadzić własne instytucje kultury.¹

W przypadku **bieżącego finansowania instytucji kultury** ze środków publicznych, główny ciężar spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego, które przejęły część zadań Ministerstwa Kultury po reformie administracyjnej w 1998 roku. Największy udział w wydatkach na kulturę mają gminy, następnie województwa, natomiast powiaty w znikomym stopniu zasilają sferę kultury. Wydatki na kulturę stanowią jednak w tych jednostkach niewielki odsetek w stosunku do całości wydatków (kilka procent).

WYKRES 8. WYDATKI NA KULTURĘ W POLSCE [2010-2014].

Źródło: opracowanie na podstawie Dziennik Gazeta Prawna, 24 listopada 2015, nr 228 (4121)

¹ Instytucje kultury w Polsce- specyfika ich organizacji i finansowania, J. Szulborska-Lukaszewicz, Zarządzanie w Kulturze, 2012 nr 13, z. 4

Istotne jest, że w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zobligowano organizatora do zapewnienia instytucji kultury (posiadającej osobowość prawną) środków niezbędnych do rozpoczęcia i prowadzenia działalności kulturalnej oraz do utrzymania obiektu, w którym ta działalność jest prowadzona. Charakter niezarobkowy instytucji kultury wynika również z zasady, że instytucja pokrywa koszty bieżącej działalności i zobowiązania z uzyskiwanych przychodów.

Źródłami finansowania stanowiącymi **przychody instytucji kultury** są środki uzyskane z prowadzonej działalności, w tym z najmu i dzierżawy składników majątkowych, dotacje podmiotowe i celowe z budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, środki otrzymane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł. Dodatkowo instytucje kultury mogą również pozyskać finansowanie z funduszy zagranicznych.

Na **przychody instytucji kultury** składają się:

- dotacja organizatora/organizatorów
- dotacje pozyskane z innych jednostek samorządu terytorialnego oraz z Programów MKiDN, środki unijne
- przychody ze sprzedaży biletów i wydawnictw, spektakli, wynajem
- sponsoring, wymiana barterowa, darowizny
- wynajem pomieszczeń, sprzętu, wypożyczenie środków inscenizacji
- usługi przewodnickie i inne.

Kosztami instytucji kultury są:

- wynagrodzenia wraz z pochodnymi
- media
- utrzymanie obiektów
- koszty realizacji działalności statutowej
- amortyzacja (nie stanowi wydatku finansowego).

Od 1 stycznia 2012 każda instytucja kultury powinna uzyskać od organizatora środki finansowe w formie 3 dotacji:

- podmiotowej na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizowanych zadań statutowych, w tym na utrzymanie i remonty obiektów,
- celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji,
- celowej na realizację wskazanych zadań i programów.

Państwo jest głównym mecenasem działalności kulturalnej, jednakże w praktyce przybiera to charakter stałego budżetowania kwot na utrzymanie placówek instytucjonalnych oraz „grantozy” dla innych podmiotów w ramach wolnych środków, czy też nawet ad hoc. Pomimo wielu i licznych wysiłków brakuje spójnej polityki kulturalnej państwa opartej o zarządzanie strategiczne w kulturze, co przy względnie niskich wydatkach na kulturę powoduje liczne problemy, ponieważ samofinansowanie się jednostek bywa często niemożliwe.²

Całościowy obraz jest taki, że pozornie wszyscy mogą w zasadzie finansować wszystko. W praktyce jednak podstawowe znaczenie ma finansowanie z poziomu centralnego, o które stara się każdy, gdyż dopiero ono nobilituje i daje elementarne bezpieczeństwo. Jeżeli wielotorowe finansowanie projektów artystycznych i nowej działalności programowej jest uzasadnione i może zostać uznane za przejaw polityki kulturalnej, to tego rodzaju finansowanie działalności statutowej i utrzymania instytucji kultury zupełnie rozmywa odpowiedzialność.³

2.1. POZIOM KRAJOWY

W gestii **Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego** pozostają instytucje o znaczeniu narodowym, jednak wspiera on również inne instytucje za pomocą Programów Operacyjnych i przekazuje środki w postaci dotacji na realizację wybranych przedsięwzięć kulturalnych.

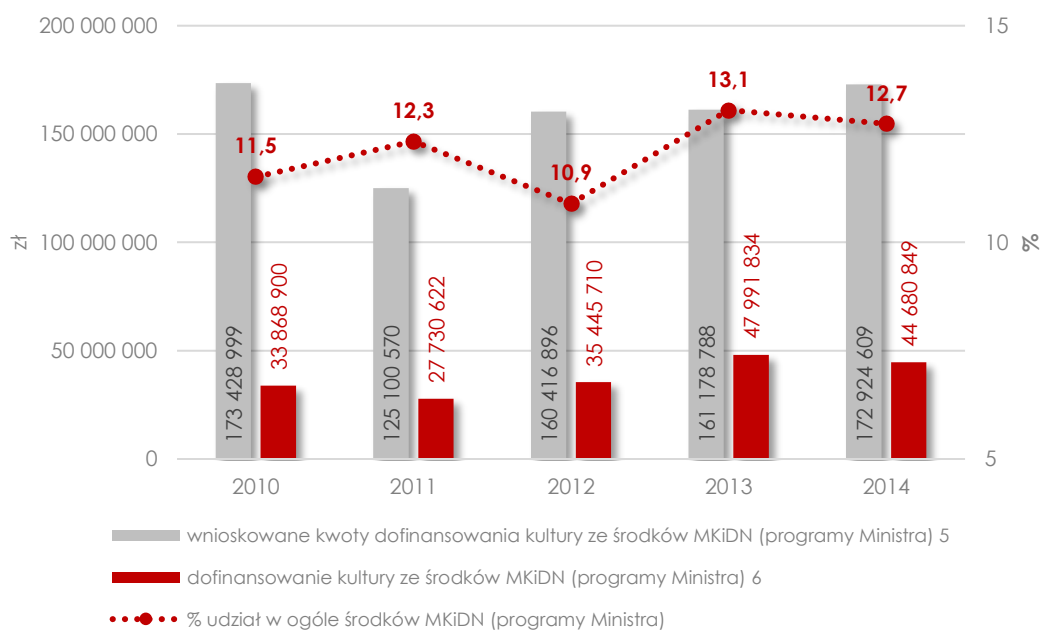
² Podręcznik szkoleniowy dotyczący sektora kultury w Polsce dla wnioskodawców i partnerów Programu „Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego” finansowanego z funduszy EOG 2009-2014, prof. dr hab. T. Szlendak, J. Nowiński, P. Wieczorek, MKiDN, Warszawa, 2012

³ Finansowanie kultury i zarządzanie instytucjami kultury, J. Głowacki, J. Hausner, K. Jakóbiak, K. Markiel, A. Mituś, M. Zabiński, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, 2008

Zaznaczyć należy, iż na wydatki budżetu państwa w dziale 921 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego poza wydatkami będącymi w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego składają się również wydatki innych dysponentów: Ministrów i Wojewodów⁴.

Resort kultury nie ma wpływu na wielkości wydatków kierowanych na kulturę przez poszczególnych dysponentów, są oni w pełni autonomiczni w dysponowaniu wydatkami w ramach limitów przydzielanych rokrocznie przez Ministra Finansów.

WYKRES 9. Dofinansowanie kultury ogółem ze środków MKiDN (programy Ministra) na terenie województwa dolnośląskiego [2010-2014].

Źródło: baza danych SZPON

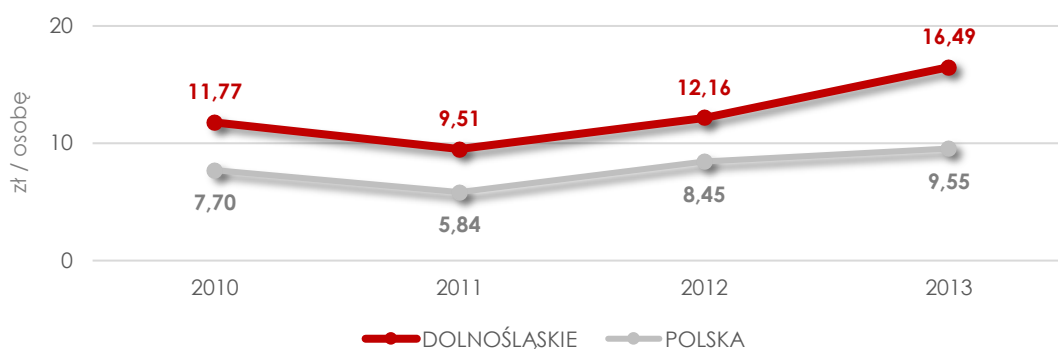
W latach 2010-2014 uprawnione podmioty na terenie województwa dolnośląskiego złożyły wnioski o dofinansowanie działalności kulturalnej ze środków MKiDN (programy Ministra) na łączną kwotę około 793 mln zł, a otrzymały ponad czterokrotnie niższą kwotę 189,7 mln zł. Wartość otrzymanych dofinansowań z programów Ministra MKiDN plasowała jednak województwo dolnośląskie rok do roku na 3. miejscu wśród województw, poza rokiem 2013, w którym Dolny Śląsk znalazł się na 2. Miejscu. Kwota dotacji ogółem otrzymana przez uprawnione podmioty z Dolnego Śląska objęła od 10,9% do 13,1% ogółu środków wydatkowanych przez Ministerstwo MKiDN na Programy Ministra w analizowanym okresie.

Średnia wartość dofinansowania kultury ze środków MKiDN w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa dolnośląskiego we wszystkich analizowanych latach utrzymywała się znacznie powyżej średniej dla Polski. Jednocześnie w 2013 roku Dolny Śląsk zajmował pod tym względem pierwsze miejsce w kraju z kwotą 16,49 zł na mieszkańca, odpowiednio o 72,7% wyższą od średniej krajowej wynoszącej 9,55 zł. W 2010 roku pod tym względem region zajmował 3. miejsce wśród województw (ze średnią kwotą na 1 mieszkańca wyższą o 52,8% od średniej krajowej), a w latach 2011-2012 drugie miejsce (odpowiednio 62,9% i 44% więcej).

⁴ Wydatki w ramach działu 921 poza cz. 24 – KiODN realizowane są m.in. w: - cz. 01 – Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; - cz. 29 – Obrona Narodowa; - cz. 43 – Wyznania Religijne oraz Mniejszości Narodowe i Etniczne; - cz. 45 – Sprawy Zagraniczne; - cz. 46 – Zdrowie - cz. 85 – Budżety wszystkich wojewodów

⁵ całkowite kwoty wnioskowanych przez uprawnione do tego podmioty, które w danym roku złożyły wnioski o dofinansowanie działalności kulturalnej ze środków MKiDN (programy Ministra). Kwota nie obejmuje wniosków odrzuconych ze względu na błędy formalne.

⁶ kwoty przyznane uprawnionym do tego podmiotom, które w danym roku złożyły wnioski o dofinansowanie działalności kulturalnej ze środków MKiDN (programy Ministra) i otrzymały dotację. Dofinansowanie tego rodzaju odbywa się prawie wyłącznie w drodze konkursu.

WYKRES 10. Dofinansowanie kultury ze środków MKiDN (programy Ministra) w przeliczeniu na 1 osobę [2010-2013].

Źródło: baza danych SZPON

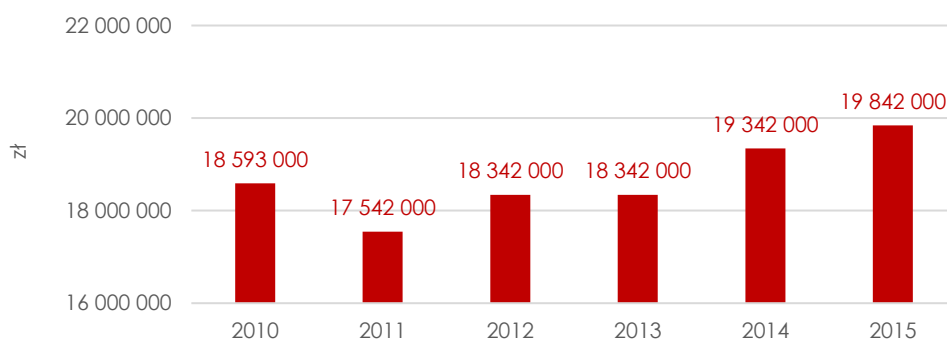
Dotacje podmiotowe stanowią wydatki budżetu państwa przeznaczone na dofinansowanie działalności bieżącej ustawowo wskazanego podmiotu. W przypadku Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego tego rodzaju dotacje udzielane są podmiotom takim jak instytucje kultury, instytucje filmowe, wyższe szkoły artystyczne oraz niepubliczne szkoły i placówki oświatowo – wychowawcze.

Na Dolnym Śląsku działalność prowadzą:

4

instytucje prowadzone jako wspólne z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- Muzeum Narodowe we Wrocławiu
- Narodowe Forum Muzyki
- Opera Wroclawska
- Teatr Polski we Wrocławiu

WYKRES 11. Wysokość dotacji podmiotowych udzielonych z budżetu państwa samorządowym instytucjom kultury współprowadzonym przez MKiDN na terenie województwa dolnośląskiego na podstawie ustawy budżetowej [2010-2015].

 Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mkidn.gov.pl

Samorządowe instytucje kultury na terenie województwa dolnośląskiego współprowadzone przez MKiDN otrzymały w latach 2010-2015 ogółem około 112 mln zł dotacji podmiotowych z budżetu Państwa. Wysokość tych dotacji w 2015 roku była najwyższa od 2010 r. i wyniosła 19,8 mln zł. Najwyższe wsparcie z MKiDN z ww. instytucji zarówno rokrocznie jak i w okresie 2010-2014 otrzymały Opera Wroclawska (2015: 5,9 mln zł, 2010-2015: 35,8 mln zł) oraz Teatr Polski we Wrocławiu (2015: 4,2 mln

zł, 2010-2015: 25,8 mln zł). W 2015 roku MKiDN przeznaczyło również znaczące wsparcie na Narodowe Forum Muzyki wysokości 5,2 mln zł, do którego włączona została Filharmonia im. W. Lutosławskiego we Wrocławiu i Międzynarodowy Festiwal Wroclavia Cantans we Wrocławiu. Natomiast Muzeum Narodowe we Wrocławiu w latach 2010-2015 otrzymało dotacje podmiotowe z budżetu państwa wysokości 21,9 mln zł.

TABELA 1. Wysokość dotacji podmiotowych udzielonych z budżetu państwa samorządowym instytucjom kultury współprowadzonym przez MKiDN na terenie województwa dolnośląskiego na podstawie ustawy budżetowej [2010-2015].

Lp.	Rodzaj instytucji	Rozdział	Nazwa instytucji	ROK						OGÓŁEM 2010-2015
				2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1.	Teatry	92106	Teatr Polski we Wrocławiu	4 560 000	4 254 000	4 254 000	4 254 000	4 254 000	4 254 000	25 830 000
2.			Opera Wrocławska	6 000 000	5 978 000	5 978 000	5 978 000	5 978 000	5 978 000	35 890 000
3.	Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele	92108	Filharmonia im. W. Lutosławskiego we Wrocławiu	3 227 000	2 905 000	2 905 000	2 905 000	3 905 000	-	15 847 000
			Narodowe Forum Muzyki		-	-	-	-	5 270 000	5 270 000
4.	Pozostałe instytucje kultury	92114	Międzynarodowy Festiwal Wroclavia Cantans we Wrocławiu	1 766 000	1 365 000	1 365 000	1 365 000	1 365 000	-	7 226 000
5.	Muzea	92118	Muzeum Narodowe we Wrocławiu	3 040 000	3 040 000	3 840 000	3 840 000	3 840 000	4 340 000	21 940 000
OGÓŁEM:				18 593 000	17 542 000	18 342 000	18 342 000	19 342 000	19 842 000	112 003 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mkidn.gov.pl

Wśród Programów Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z których będą mogły korzystać instytucje kultury na Dolnym Śląsku wymienić należy m. in.:

▪ **Program „Rozwój infrastruktury kultury”**

Celem programu jest wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół i uczelni artystycznych oraz domów kultury. Program „Rozwój infrastruktury kultury” składa się z następujących priorytetów:

- *Infrastruktura kultury* – stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze;
- *Infrastruktura szkolnictwa artystycznego* – zapewnienie optymalnych warunków dla procesu kształcenia artystycznego poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury szkół, placówek i uczelni artystycznych;
- *Infrastruktura domów kultury* – zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki

w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury.

▪ **Program „Kolekcje”**

Celem programu jest rozwój oraz tworzenie narodowych i regionalnych kolekcji sztuki współczesnej, kolekcji muzealnych oraz tworzenie nowych dzieł muzycznych. Program składa się z następujących priorytetów:

- *Narodowe kolekcje sztuki współczesnej* – tworzenie i rozwój reprezentatywnych, międzynarodowych kolekcji sztuki współczesnej o randze zbiorów narodowych, dla wzmocnienia systemu wystawienniczego i obszaru sztuk wizualnych w Polsce;
- *Regionalne kolekcje sztuki współczesnej* – wspieranie polskiego systemu wystawienniczego poprzez rozbudowę już istniejących wartościowych regionalnych kolekcji sztuki współczesnej;
- *Zamówienia kompozytorskie* – tworzenie nowych dzieł muzycznych, ich prawykonanie, popularyzacja i udostępnianie w przestrzeni publicznej;

- *Kolekcje muzealne* – wspieranie działalności muzeów poprzez tworzenie oraz systematyczne wzbogacanie zbiorów i kolekcji o randze narodowej i regionalnej.

▪ Program Wydarzenia artystyczne

Celem programu jest promocja, wspieranie i popularyzacja najwartościowszych zjawisk z obszaru muzyki, teatru, tańca, kinematografii oraz sztuk wizualnych, jak również promocja polskiej kultury za granicą. Program ten składa się z następujących priorytetów:

- *Muzyka* – wspieranie najwartościowszych zjawisk i trendów w polskiej i światowej kulturze muzycznej;

- *Teatr i Taniec* – wspieranie najwartościowszych zjawisk i trendów we współczesnym teatrze i tańcu;
- *Sztuki wizualne* – wspieranie najwartościowszych zjawisk w polskiej sztuce współczesnej oraz popularyzacja najciekawszych zjawisk sztuki polskiej i światowej w Polsce;
- *Film* – promowanie wiedzy na temat osiągnięć kinematografii, jej roli we współczesnej kulturze, a także wsparcie dla działań sprzyjających rozwojowi kultury filmowej i upowszechniających ambitny, niekomercyjny repertuar filmowy.

BUDŻET KRAJOWY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PROGRAM	PRIORYTETY/DZIAŁANIA	BENEFICJENCI
Dziedzictwo kulturowe Ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.	Wspieranie działań muzealnych Wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ samorządowe instytucje kultury, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ kościoły i związki wyznaniowe.
	Kultura ludowa i tradycyjna Wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami (przekształceniami i przemianami) poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ samorządowe instytucje kultury, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ podmioty prowadzące działalność gospodarczą, ▪ kościoły i związki wyznaniowe.
	Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą Poprawa stanu zachowania i wzmocnienie ochrony dziedzictwa kulturowego znajdującego się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz upowszechnianie wiedzy na jego temat.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ państwowe instytucje kultury, ▪ samorządowe instytucje kultury, ▪ archiwa państwowe, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ kościoły i związki wyznaniowe.
	Ochrona zabytków archeologicznych Ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących niedestrukcyjne rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ państwowe instytucje kultury, ▪ samorządowe instytucje kultury, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ publiczne uczelnie akademickie, ▪ niepubliczne uczelnie akademickie, ▪ podmioty prowadzące działalność gospodarczą.
	Miejsca Pamięci Narodowej Wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ samorządowe instytucje kultury
Kultura dostępna	Wspieranie zadań służących ułatwieniu dostępu do kultury, skierowanych do	<ul style="list-style-type: none"> ▪ państwowe instytucje kultury, ▪ samorządowe instytucje kultury, ▪ uczelnie artystyczne,

BUDŻET KRAJOWY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PROGRAM	PRIORYTETY/DZIAŁANIA	BENEFICJENCI
	szerokiego grona odbiorców i sprzyjających integracji społecznej.	<ul style="list-style-type: none">publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne prowadzące samodzielną księgowość,jednostki samorządu terytorialnego wyłącznie jako organy prowadzące publiczne szkoły artystyczne, w przypadku szkół nieprowadzących samodzielnej księgowościpodmioty będące organami prowadzącymi niepubliczne szkoły artystyczne w przypadku szkół nieprowadzących samodzielnej księgowości,organizacje pozarządowe,kościół i związki wyznaniowe,podmioty prowadzące działalność gospodarczą,
Edukacja Rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności, podnoszenie kompetencji artystycznych i medialnych.	Edukacja kulturalna Rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności obywateli oraz wspieranie wydarzeń artystycznych adresowanych do dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none">samorządowe instytucje kultury – z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra i jednostki samorządu terytorialnegoorganizacje pozarządowe,kościół i związki wyznaniowe podmioty prowadzące działalność gospodarczą.
Kolekcje Rozwój oraz tworzenie narodowych i regionalnych kolekcji sztuki współczesnej, kolekcji muzealnych oraz tworzenie nowych dzieł muzycznych.	Kolekcje muzealne Wspieranie działalności muzeów poprzez tworzenie oraz systematyczne wzbogacanie zbiorów i kolekcji o randze narodowej i regionalnej.	<ul style="list-style-type: none">państwowe i samorządowe instytucje kultury, będące muzeami wpisanymi do Państwowego Rejestru Muzeów
Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury przez zapewnienie środków na pokrycie tzw. wkładu własnego dla zadań, które ubiegają się o dofinansowanie w ramach programów europejskich.	<ul style="list-style-type: none">państwowe instytucje kultury,samorządowe instytucje kultury,jednostki samorządu terytorialnego,organizacje pozarządowe,kościół i związki wyznaniowe,publiczne szkoły artystyczne,państwowe uczelnie artystyczne,archiwa państwowe.
Rozwój infrastruktury kultury Wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół i uczelni artystycznych oraz domów kultury.	Infrastruktura kultury Stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze.	<ul style="list-style-type: none">samorządowe instytucje kulturypaństwowe instytucje kulturyjednostki samorządu terytorialnegoorganizacje pozarządowekościół i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne
	Infrastruktura szkolnictwa artystycznego Zapewnienie optymalnych warunków dla procesu kształcenia artystycznego poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury szkół, placówek i uczelni artystycznych.	<ul style="list-style-type: none">uczelnie artystyczne publiczne i szkoły artystyczne prowadzące samodzielną księgowość,niepubliczne szkoły artystyczne prowadzące samodzielną księgowość,jednostki samorządu terytorialnego – wyłącznie jako organy prowadzące publiczne szkoły artystyczne, w przypadku szkół nie prowadzących samodzielnej księgowości,podmioty będące organami prowadzącymi niepubliczne szkoły artystyczne, w przypadku szkół nie prowadzących samodzielnej księgowości,kościół i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, wyłącznie jako organy prowadzące szkoły artystyczne,placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom szkół artystycznych w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania,placówki doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych.
	Infrastruktura domów kultury	<ul style="list-style-type: none">domy kultury, ośrodki kultury oraz centra kultury i sztuki posiadające status samorządowej instytucji kultury,

BUDŻET KRAJOWY

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PROGRAM	PRIORYTETY/DZIAŁANIA	BENEFICJENCI
	Zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury.	<ul style="list-style-type: none"> biblioteki posiadające status samorządowej instytucji kultury, w skład których wchodzi domy kultury, ośrodki kultury lub centra kultury i sztuki, jednostki samorządu terytorialnego – wyłącznie jako organy prowadzące dla wyżej wymienionych podmiotów.
Wydarzenia artystyczne Celem programu jest promocja, wspieranie i popularyzacja najwartościowszych zjawisk z obszaru muzyki, teatru, tańca, kinematografii oraz sztuk wizualnych, jak również promocja polskiej kultury za granicą.	Muzyka Wspieranie najwartościowszych zjawisk i trendów w polskiej i światowej kulturze muzycznej.	<ul style="list-style-type: none"> samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościół i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

2.2. POZIOM WOJEWÓDZKI

Samorząd Województwa Dolnośląskiego zgodnie z Ustawą o samorządzie województwa wykonuje zadania z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Na terenie Dolnego Śląska jest on organizatorem dla 17 instytucji kultury, w tym 4 prowadzonych wspólnie z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

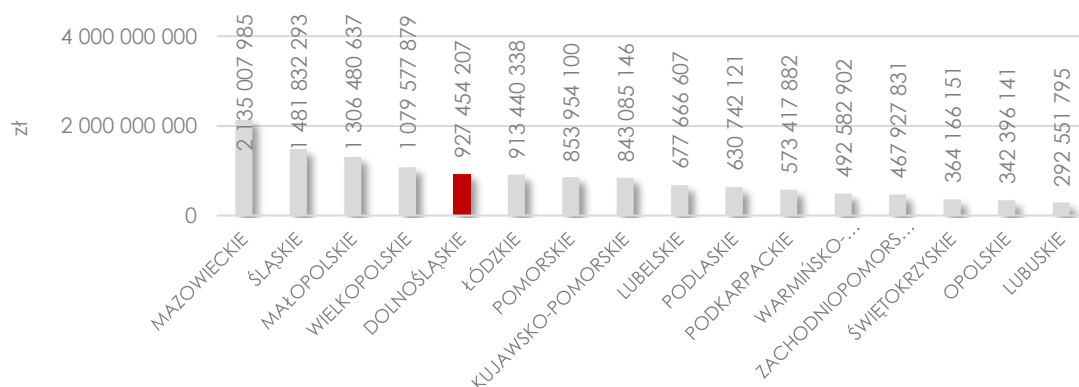
Zgodnie z danymi GUS, suma wydatków z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego w latach 2004-2014 przeznaczona na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wynosi 927 mln zł. Wśród województw dolnośląskie zakwalifikowało się na 5. miejscu pod tym względem. Ponad dwukrotnie wyższą wartość na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wydatkowało w tym okresie województwo mazowieckie (2,1 mld zł). Wyższe

wydatki w tym dziale miały również województwo śląskie (1,4 mld zł), małopolskie (1,3 mld zł), wielkopolskie (1 mld zł).

Udział wydatków na kulturę w wydatkach samorządu województwa dolnośląskiego w latach 2004-2014 wynosi 7%, od 2013 roku udział ten wynosi jednak ponad 9% (przy uwzględnieniu ogółu wydatków bez wpłaty do budżetu państwa w postaci tzw. janosikowego).

5. miejsce w Polsce pod względem wydatków na kulturę ogółem w latach 2004-2014 (927,4 mln zł)

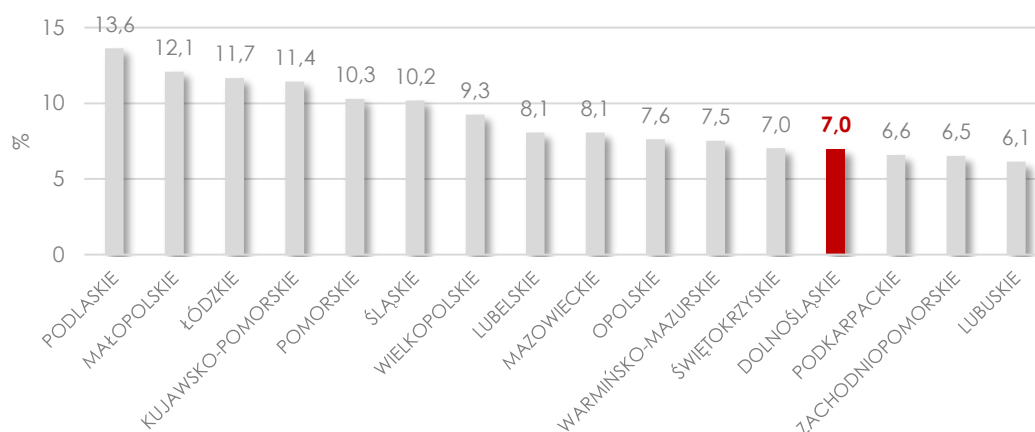
Wykres 12. Wykonanie wydatków samorządów województw na kulturę – udział 921 [2004-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYKRES 13. Udział wydatków na kulturę w wydatkach samorządów województw ogółem [2004-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

TABELA 2. Wydatki samorządu województwa dolnośląskiego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego finansowane w całości ze środków krajowych (bez zadań współfinansowanych z UE) [wykonanie w latach 2010-2015, plan budżetu na 2016].

Lp.	Wyszczególnienie	wykonanie 2010	wykonanie 2011	wykonanie 2012	wykonanie 2013	wykonanie 2014	wykonanie 2015	Plan na 29.04.2016 r.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Wydatki ogółem	1 303 375 329	1 516 909 961	1 687 230 260	1 588 285 409	1 954 250 870	1 301 033 972	1 271 567 986
2.	Wydatki krajowe ogółem	882 592 140	913 950 245	1 031 758 278	969 523 826	1 212 819 193	879 344 993	883 683 417
3.	Wydatki krajowe ogółem bez wpłaty do budżetu państwa	866 202 110	913 950 245	1 005 091 061	895 559 433	944 609 292	879 344 993	883 683 417
3.1.	wydatki krajowe na kulturę	73 988 813	77 140 389	83 395 194	83 056 576	89 696 652	79 559 407	82 776 860
3.2.	% wydatków krajowych na kulturę do wydatków krajowych ogółem	8,38%	8,44%	8,08%	8,57%	7,40%	9,05%	9,37%
3.3.	% wydatków krajowych na kulturę do wydatków krajowych ogółem bez wpłaty do budżetu państwa	8,54%	8,44%	8,30%	9,27%	9,50%	9,05%	9,37%

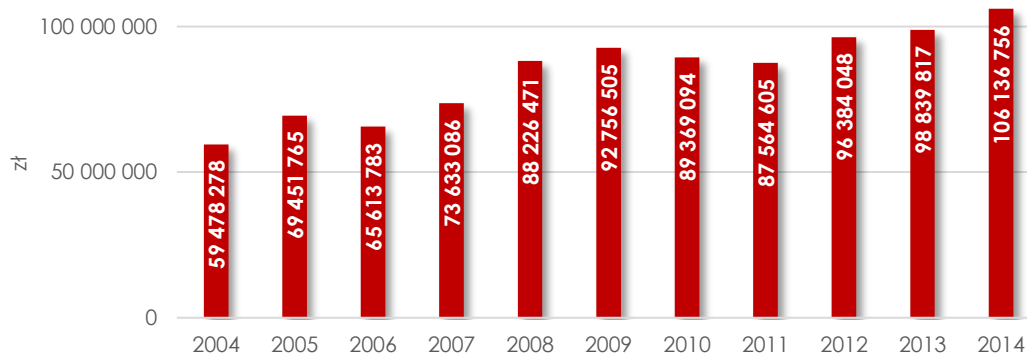
Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Wydatki samorządu województwa na kulturę i ochronę dziedzictwa są z roku na rok co raz wyższe, a w 2014 roku, zgodnie z danymi GUS, osiągnęły najwyższą wartość nominalną: 106 mln zł. Wydatki te obejmują m.in. dofinansowanie:

- instytucji kultury (wydatki bieżące i majątkowe) około 96,4 mln zł,
- prac remontowo-konserwatorskich w obiektach zabytkowych województwa dolnośląskiego oraz instalacji zabezpieczeń przeciwpożarowych i antywłamaniowych około 5,2 mln zł,
- przedsięwzięć kulturalnych, festiwali, koncertów oraz niskonakładowych wydawnictw około 1,7 mln zł,
- stypendia, nagrody i inne zadania około 1 mln zł oraz pozostałe zadania takie jak:
 - odnowa wsi około 1,1 mln zł,
 - Dolnośląski Fundusz Pomocy Rozwojowej około 0,39 mln zł i inne.

WYKRES 14. Wydatki samorządu województwa dolnośląskiego na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego – dział 921 [2004-2014].

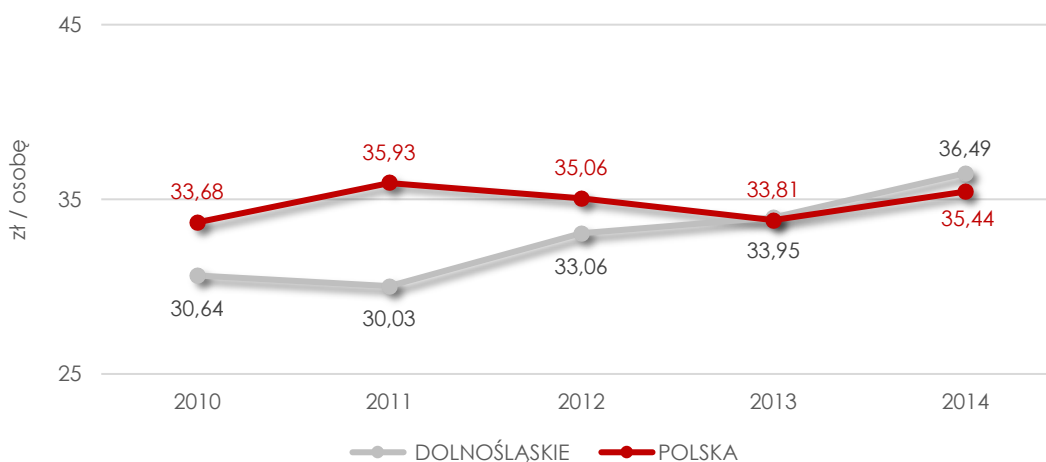

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2010-2013 samorząd województwa dolnośląskiego wydatkował na 1 mieszkańca na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego więcej niż wynosiła średnia krajowa. Natomiast w 2014 roku

średnie wydatki na 1 mieszkańca w województwie spadły nieznacznie poniżej średniej krajowej (35,44 zł na osobę wobec 36,49 zł w Polsce).

WYKRES 15. Wydatki samorządu województwa na jednego 1 mieszkańca na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego [2010-2014].

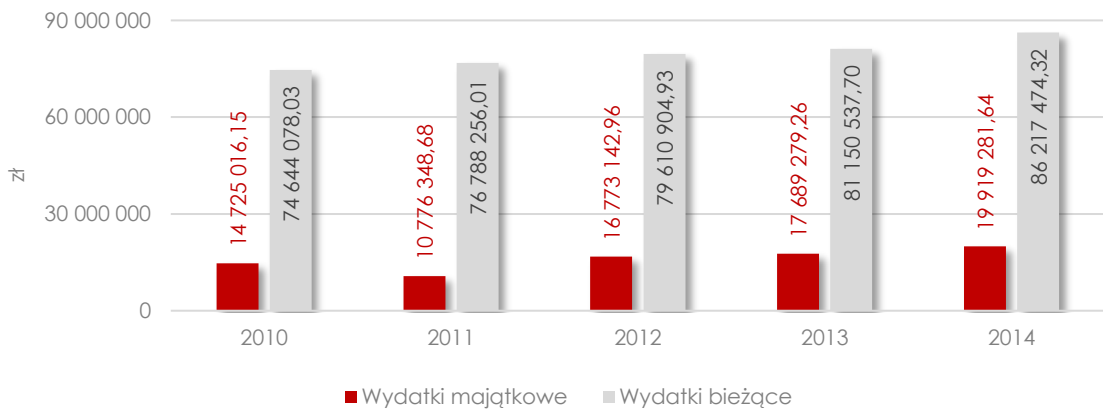

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki majątkowe z budżetu województwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowią mniej niż 20% wydatków ogółem w tym dziale i w latach 2010-2014 wyniosły one 79,8 mln zł. Również pod względem ich wartości Dolny Śląsk zajmuje dopiero 6. miejsce w kraju. W tym czasie województwa: mazowieckie (191 mln zł), lubelskie (177,5 mln zł), podlaskie (163,2 mln zł) i śląskie (162,4 mln zł) wydatkowały ponad dwukrotnie więcej w tym zakresie. Wyższe wydatki majątkowe poniosło również województwo małopolskie z kwotą 94,5 mln zł.

W 2014 roku wydatki majątkowe na kulturę na Dolnym Śląsku wyniosły już 19,9 mln zł, co plasowało region na 3. miejscu w kraju. W tym samym czasie województwo lubelskie wydatkowało jednak ponad pięciokrotnie wyższą kwotę (102,9 mln zł), a województwo mazowieckie ponad dwa razy wyższą kwotę (40,4 mln zł).

Pod względem **wydatków bieżących** na kulturę i ochronę dziedzictwa z budżetu województwa Dolny Śląsk zarówno w latach 2010-2014 jak i w 2014 zajmował również 6. miejsce wśród województw, z kwotami odpowiednio 398,4 mln zł i 86,2 mln zł.

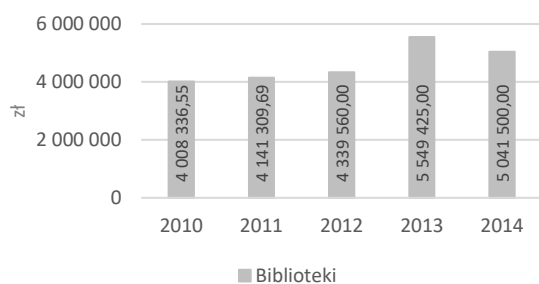
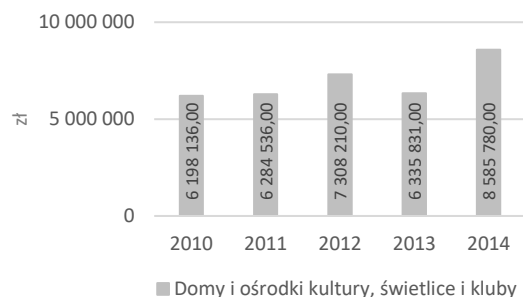
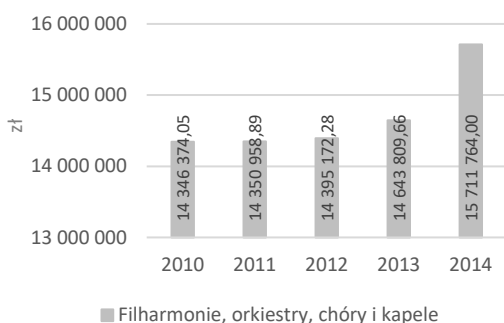
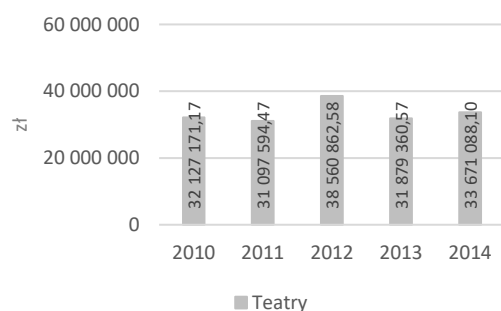
WYKRES 16. Wydatki majątkowe i bieżące z budżetu województwa dolnośląskiego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (dział 921) [2010-2014].

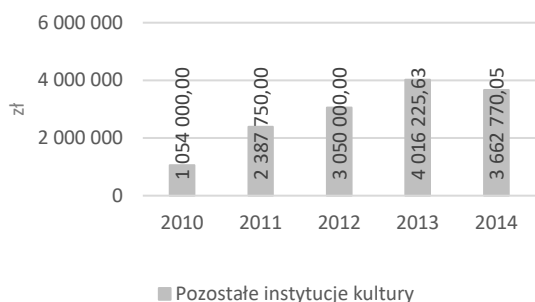
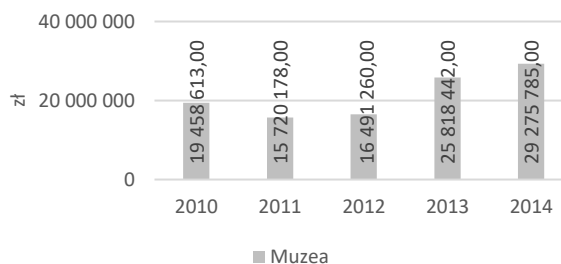
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem wydatków z budżetu województwa na **biblioteki** województwo dolnośląskie znajduje się na 12. miejscu wśród województw (5 mln zł). Natomiast wydatki ogółem poniesione na biblioteki w latach 2010-2014 klasyfikują region na przedostatnim 15. miejscu wśród województw, z kwotą 23 mln zł ponad czterokrotnie niższą niż województwo mazowieckie (96,2 mln zł) i kujawsko-pomorskie (92 mln zł) oraz znacznie poniżej kwot wydatkowanych w województwie śląskim (78,3 mln zł),

zachodniopomorskim (57,9 mln zł) i podlaskim (46,9 mln zł). Na biblioteki mniej niż województwo dolnośląskie przeznaczyło w tym okresie jedynie województwo warmińsko-mazurskie (22,5 mln zł).

Na **domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby** (rozdział 92109) przeznaczonych zostało 8,5 mln zł (3. miejsce wśród województw, a kwota ta od 2010 roku wzrosła o blisko 40%).

WYDATKI OGÓŁEM:**WYKRES 17. Biblioteki rozdział (92116).****WYKRES 18. Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby (rozdział 92109).****WYKRES 19. Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele (rozdział 92108).****WYKRES 20. Teatry (rozdział 92106).**

WYKRES 21. Pozostałe instytucje kultury (rozdział 92114).

WYKRES 22. Muzea (rozdział 92118).

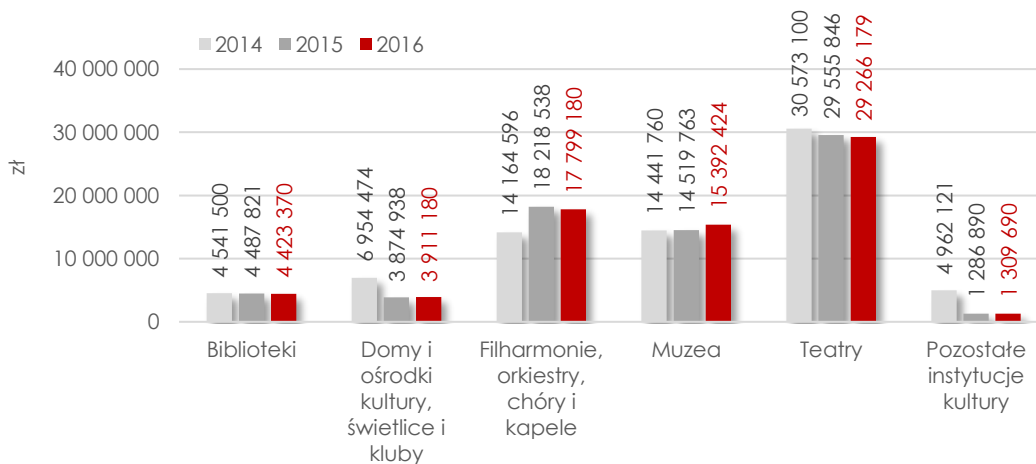
Źródło: opracowanie własne (Wykresy 17-21) na podstawie danych GUS, (Wykres 22) danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego – brak dostępnych danych GUS dla wydatków ogółem na muzea na poziomie województwa

W 2014 roku samorząd województwa dolnośląskiego w 2014 r. na **teatry** (rozdział 92106) wydatkował około 33,6 mln zł, co klasyfikowało region na 5. miejscu wśród województw. Jednak ogólna kwota wydatkowana na teatry w latach 2010-2014 klasyfikuje region dopiero na 7. miejscu z kwotą 167,3 mln zł, czyli o 59 mln mniej niż krajowy lider wielkopolska.

Na **filharmonie, orkiestry, chóry i kapele** (rozdział 92108) wydatkował około 15,7 mln zł, co plasowało

go na pierwszym miejscu w kraju pod tym względem (11,7%), wzrost o blisko 10% w porównaniu do roku 2010 r.

W latach 2010-2014 **muzea** (rozdział 92118) samorząd województwa dolnośląskiego dofinansował kwotą 106,7 mln zł. Wydatki na ten rozdział zostały znacząco zwiększone w latach 2013 i 2014, odpowiednio o 32,6% (6,3 mln zł) i 50,4% (9,8 mln zł) w porównaniu do roku 2010. W 2014 roku wydatki te osiągnęły wartość 29,2 mln zł.

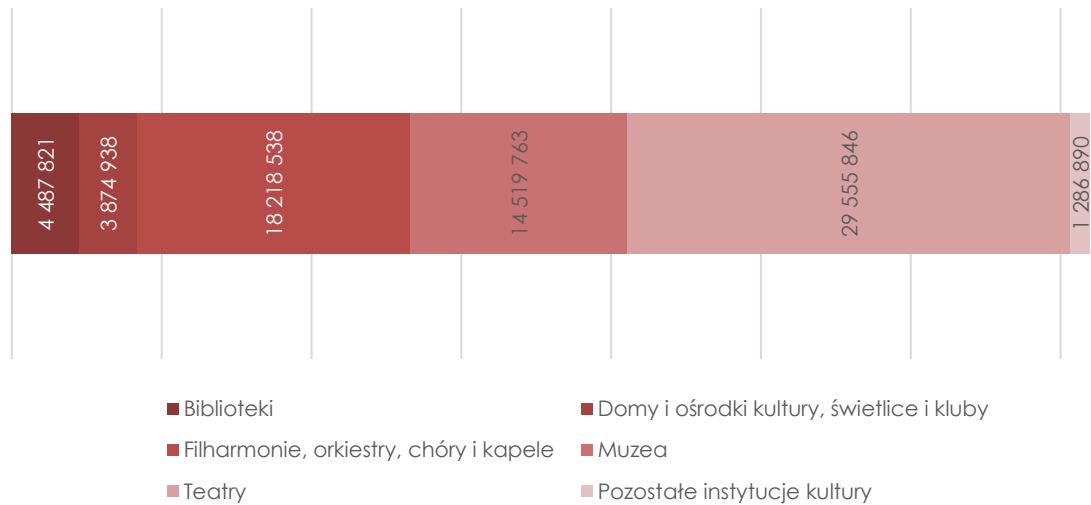
WYKRES 23. Wydatki samorządu województwa dolnośląskiego na bieżącą działalność samorządowych instytucji kultury [2014-2016].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Na **pozostałe instytucje kultury** (rozdział 92114) samorząd województwa, w 2014 roku przeznaczył 3,6 mln zł (3. miejsce z 7 w kraju). Od 2010 roku przeznaczonych zostało ogółem około 14,1 mln zł (4. miejsce wśród województw). W tym okresie samorząd województwa śląskiego na pozostałe instytucje kultury wydatkował 11-krotnie wyższą

kwotę 160,2 mln, a mazowieckiego 6-krotnie więcej 88,8 mln zł.

Natomiast wydatki na **pozostałą działalność** (rozdział 92195) zakwalifikowały Dolny Śląsk na 13. miejscu wśród województw zarówno pod względem wydatków w okresie 2010-2014 (3,1 mln zł) jak i w 2014 roku (422 tys. zł).

WYKRES 24. Struktura wydatków z budżetu województwa dolnośląskiego na bieżącą działalność samorządowych instytucji kultury [2015].

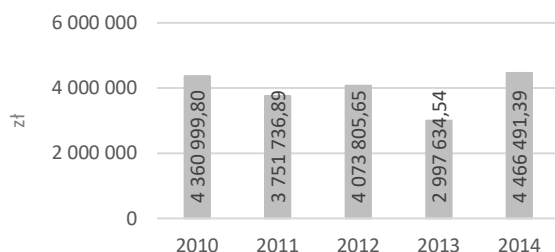
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

2.3. POZIOM POWIATOWY

W latach 2010-2014 samorzady powiatów poniosły **wydatki ogółem** na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wysokości 19,6 mln zł, w tym 4,6 mln zł w 2014 roku. W analizowanym okresie najwyższe wydatki ogółem poniosły samorzady powiatu wałbrzyskiego (3,8 mln zł) i średzkiego (3,3 mln zł). Wysokie wydatki w zakresie kultury poniosły również powiaty kłodzki (1,7 mln zł), lubiński (1,4 mln zł) i legnicki (1 mln zł). W porównaniu do 2010 roku wydatki ogółem na kulturę znacząco zwiększył powiat legnicki (blisko 680%, o 397,5 tys. zł) oraz powiat lubiński (wzrost o 233%, czyli 650 tys. zł). Najniższe

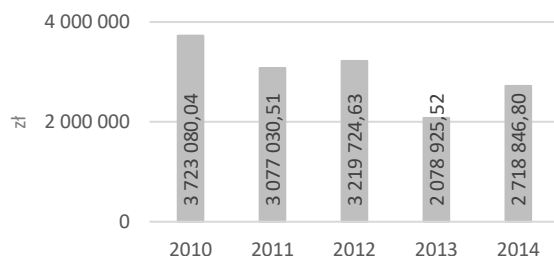
wydatki na kulturę poniosły natomiast powiaty strzeliński (5 tys. zł w 2010 roku) i kamiennogórski (2 tys. zł w latach 2013-2014).

W analizowanym okresie wydatki majątkowe poniesione przez samorzady powiatów na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowiły zaledwie 10% ogółu ich budżetów, a w 2014 roku poniosły je jedynie 4 samorzady powiatów: kłodzkiego (693,4 tys. zł), legnickiego (398 tys. zł), głogowskiego (75 tys. zł) i lubańskiego (5 tys. zł).

WYKRES 25. Wydatki ogółem na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów powiatów w województwie dolnośląskim [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Starostwa powiatowe na Dolnym Śląsku w latach 2010-2014 otrzymały dotacje wysokości 14,8 mln zł, w tym 2,7 mln zł w 2014 roku. Najwyższą wartość dofinansowania otrzymał w tym okresie powiat

WYKRES 26. Wysokość dotacji dla budżetów powiatów na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego [2010-2014].

wałbrzyski (3,7 mln zł, 25,5% dotacji), powiat średzki (3,3 mln zł, 22,4% dotacji) i powiat lubiński (1,4 mln zł, 9,6% dotacji).

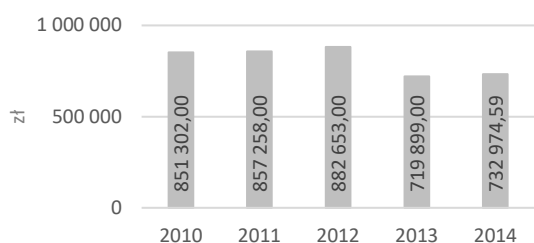

17 z 30 powiatów na Dolnym Śląsku finansuje ze swoich budżetów **biblioteki** (rozdział 92116). W latach 2010-2014 przeznaczyły one na biblioteki ogółem 4 mln zł, w tym 732,9 tys. zł w 2014 roku. Najwyższe wydatki w tym zakresie w latach 2010-2014 poniósł powiat wałbrzyski (624,9 tys. zł, 15,4% wydatków powiatów na biblioteki). Równie wysokie wsparcie dla bibliotek udzieliły powiaty dzierzoniowski (550 tys. zł) i kłodzki (410,3 tys. zł).

Z budżetów powiatowych sponsorowane był jedynie **teatr** w powiecie wałbrzyskim i w latach 2010-2012

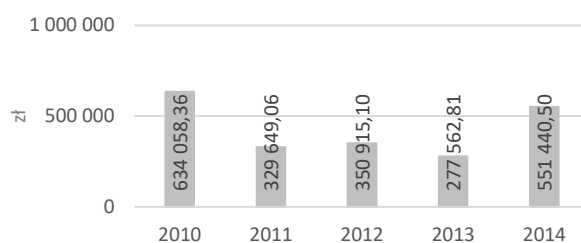
samorząd powiatu wydatkował na niego około 3 mln zł. Od 2010 roku dwa powiaty na terenie województwa finansowały **muzea**: powiat średzki (3,2 mln zł) i powiat górowski (6 tys. zł w latach 2010-2011). W latach 2010-2014 na **pozostałą działalność** 16 samorządów powiatów przeznaczyły około 2,1 mln zł (rozdział 92195). W latach 2010-2014 najwyższe kwoty w tym zakresie przeznaczył powiat lubiński (819,6 tys. zł), zgorzelecki (265,9 tys. zł) oraz ząbkowicki (203,9 tys. zł).

WYKRES 27. Wydatki z budżetów powiatów w województwie dolnośląskim na biblioteki (92116) [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych G

WYKRES 28. Wydatki z budżetów powiatów w województwie dolnośląskim na pozostałą działalność (92195) [2010-2014].

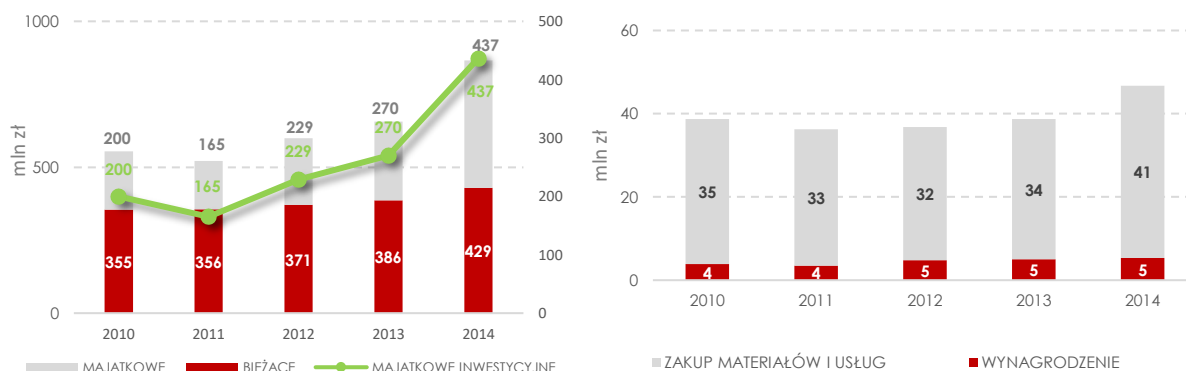

2.4. POZIOM GMINNY

Ocena finansowania kultury przez samorzady gminne oraz miasta na prawach powiatu na Dolnym Śląsku została sporządzona na podstawie informacji dostępnej w Banku Danych Lokalnych GUS wg wydatków działu 921 wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. Wydatki samorządów w 2014 roku wyniosły łącznie 866 mln zł, przy czym należy podkreślić, że od 2011 r. rosły one z roku na rok. Biorąc pod uwagę strukturę wydatków do 2013

roku dominowały wydatki bieżące, natomiast w 2014 roku znacznie wzrosły nakłady na wydatki majątkowe, które przewyższyły sumę przeznaczaną na pierwszą z wymienionych kategorii. Jednocześnie całość tego rodzaju obciążeń stanowiły wydatki majątkowe inwestycyjne. W przypadku wydatków bieżących warto zwrócić uwagę na utrzymujący się od 2010 r. niemalże stały poziom nakładów na wynagrodzenia (4-5 mln zł).

WYKRES 29. Wydatki z kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów gmin i miast na prawach powiatu na Dolnym Śląsku (ogółem i majątkowe inwestycyjne oraz wydatki bieżące) [2014].

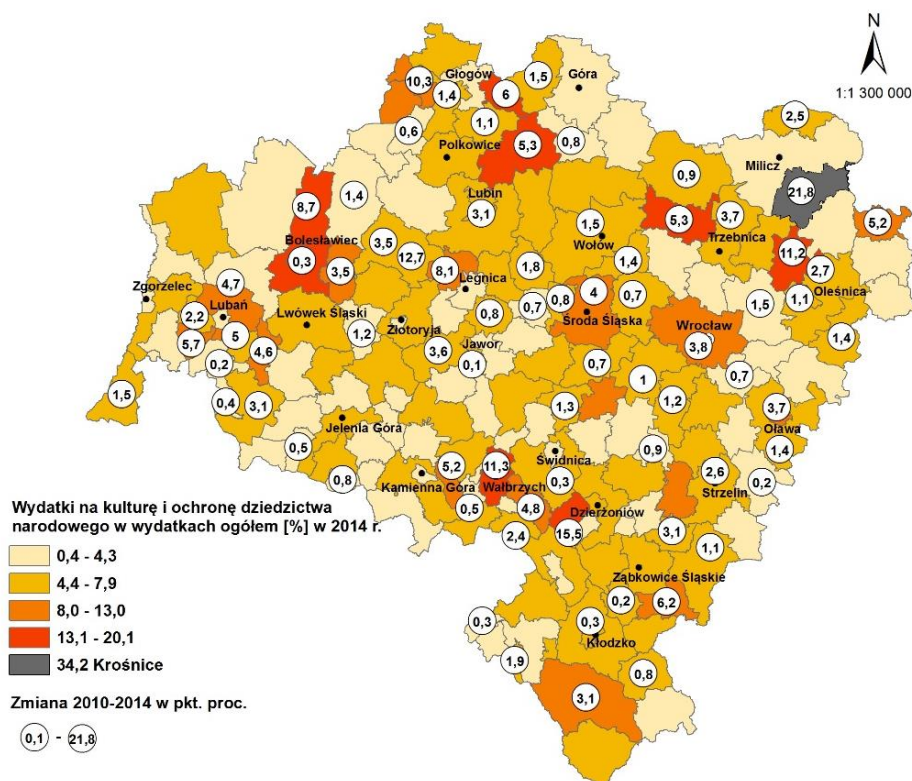

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W województwie dolnośląskim samorzady gmin przeznaczyły w 2014 roku na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego 7,1% wydatków ogółem i udział ten był wyższy niż jeszcze w 2010 roku (5,2%). W porównaniu do średniej w kraju (4%) stanowiły one niemal dwukrotnie większe obciążenie budżetowe i warto dodać, że w Polsce odsetek ten utrzymywał się od 2010 roku na niezmiennym poziomie. Większe nakłady są z pewnością warunkowane największą spośród wszystkich województw liczbą zabytków skupionych na terenie województwa dolnośląskiego, a zatem koniecznością ich utrzymania, przeprowadzania remontów oraz modernizacji. Finansowanie ochrony zabytków zostało szczegółowo

omówione w opracowaniu pn. Analiza finansowania projektów, zadań i działań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz dziedzictwa niematerialnego w województwie dolnośląskim w latach 2007–2015 przygotowanym przez Instytut Rozwoju Terytorialnego. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie wewnątrzwojewódzkie największą sumę wydatków na wskazany cel ponosił Wrocław – 320,5 mln zł, na drugim miejscu znalazł się Wałbrzych – 106,2 mln zł. Oba samorzady znacznie wyprzedzały pod tym względem pozostałe jednostki (znajdujący się na trzecim miejscu Lubin przeznaczył w 2014 roku 22,3 mln zł). Najmniejszą sumę pieniędzy wydatkowała gmina Lewin Kłodzki – 41,6 tys. zł.

WYKRES 30. Odsetek wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem w gminach Dolnego Śląska [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Nieco inny obraz wyłania się z analizy udziału wydatków na wskazany cel w całej puli wydatków budżetowych. W tym przypadku w 2014 roku dominowała gmina Krośnice, która przeznaczyła na kulturę i ochronę dziedzictwa aż 34,2% wydatków ogółem. W większości gmin jednak wydatki te nie przekraczały średniej dla województwa. Szczególnie istotne jest to w przypadku gmin południowej części regionu, gdzie zlokalizowanych jest najwięcej

nieruchomych obiektów zabytkowych (pałace i zamki oraz zespoły parkowe). Można stwierdzić, że budżety gmin wiejskich są bardziej obciążone wydatkami na wskazany cel (z wyjątkiem Pieszyc: 3. miejsce, 18,3%; Chojnowa: 5. miejsce, 16,8%; Wałbrzycha: 6. miejsce, 15,1% czy Bolesławca: 9. miejsce, 14,7%).

Wrocław, choć bezwzględnie wydawał najwięcej, to odsetek wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa

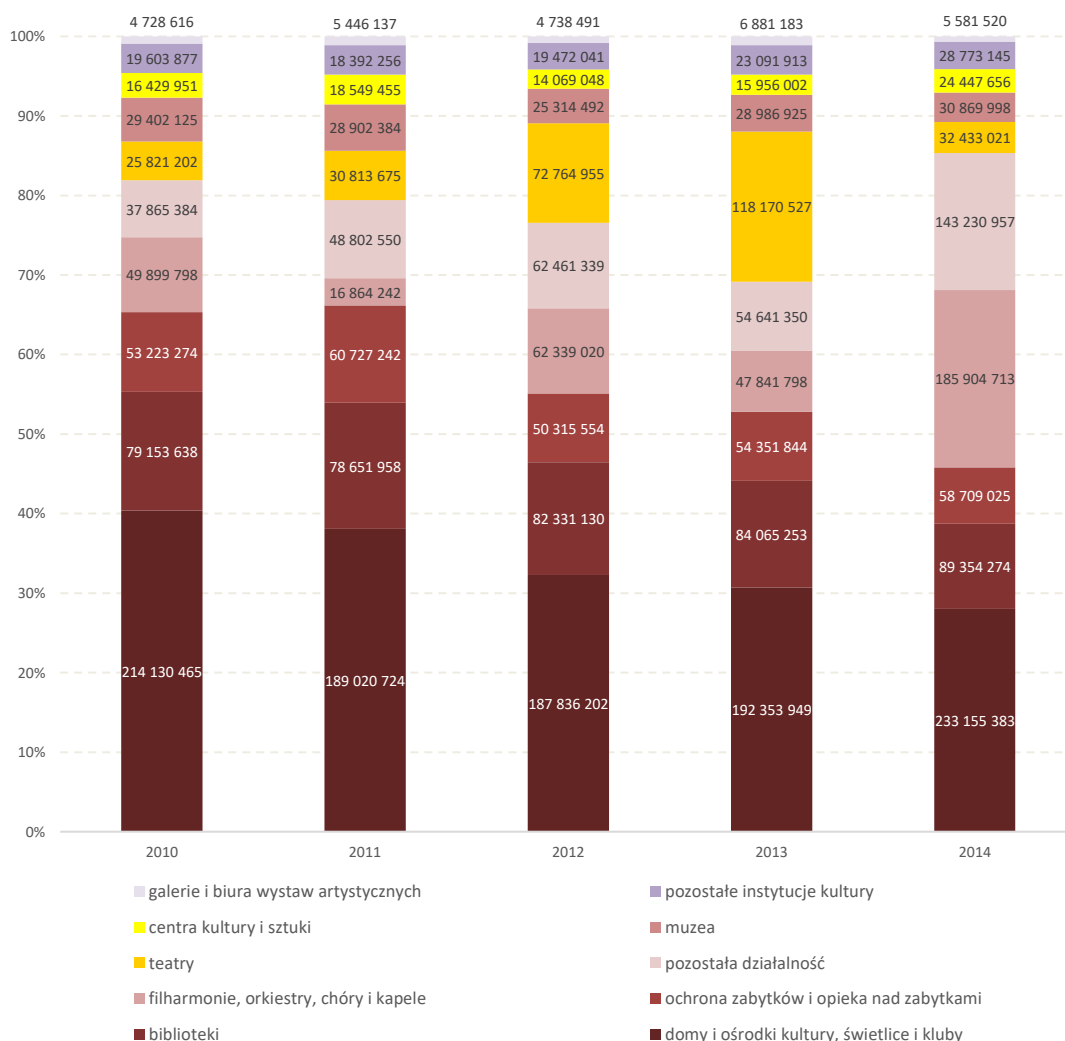

narodowego niewiele przekraczał średnią dla regionu: 8,6%. W odróżnieniu Lewin Kłodzki również pod względem udziału wydatków na ten cel także pozostawał na ostatnim miejscu w województwie, przeznaczając tylko 0,4% swoich wydatków.

W gestii samorządów gminnych i miast na prawach powiatu pozostaje prowadzenie szeregu instytucji kulturalnych oraz utrzymywanie obiektów dziedzictwa narodowego, które w różnym stopniu stanowią obciążenie budżetowe. Analizując proporcje wydatków ze względu na cel począwszy od 2010 roku widać, że są one właściwie niezmiennie i modyfikowane jedynie w jednym roku prawdopodobnie przez większe inwestycje w danym obszarze. Cztery kategorie wydatków, na które samorzady przeznaczają najmniejsze sumy pieniędzy:

galerie i biura wystaw artystycznych, pozostałe instytucje kultury, centra kultury i sztuki oraz muzea w od 2010 do 2014 roku nie zmieniają zasadniczo swojego udziału w ogólnej puli wydatków. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku bibliotek i ochrony zabytków oraz opieki nad nimi. Największe zmiany zachodziły na przestrzeni omawianych lat w ramach finansowania filharmonii, orkiestr, chórów i kapeli oraz pozostałej działalności i teatrów. Warto również zauważyć, że choć wydatki ogółem na działalność domów i ośrodków kultury, świetlic i klubów od 2011 roku z roku na rok wzrastały, to jednak ich udział w ogólnej liczbie wydatków sukcesywnie maleje. Jeszcze w 2010 r. stanowiły one największy udział wśród wszystkich wydatków (nieco ponad 40%), natomiast w ostatnim z analizowanych lat nie przekraczały nawet jednej trzeciej.

WYKRES 31. Struktura wydatków gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na Dolnym Śląsku [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.5. POZIOM EUROPEJSKI

Zagraniczne środki publiczne przeznaczane na finansowanie kultury w Polsce to przede wszystkim środki funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, wydatkowane w ramach tzw. okresów programowania.

▪ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

VIII oś Priorytetowa Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 ma na celu ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego, a także rozwój zasobów kultury. W ramach Priorytetu VIII będzie można realizować projekty przede wszystkim z zakresu zachowania dziedzictwa kulturowego: renowacji zabytków wraz z otoczeniem, konserwacji zabytków ruchomych, zabytkowych parków i ogrodów. Ponadto, dofinansowanie będą mogły uzyskać projekty mające na celu przebudowę czy rozbudowę instytucji kultury oraz szkół i uczelni artystycznych z przeznaczeniem ich na cele kulturalne.⁷

▪ Program Kreatywna Europa

Kreatywna Europa to nowy program Komisji Europejskiej wspierający sektory kultury i kreatywne w latach 2014-2020. Oznacza on większe wsparcie dla kultury, kina, telewizji, muzyki, literatury, sztuk widowiskowych,

dziedzictwa kultury oraz dziedzin pokrewnych w Europie. Z budżetem wynoszącym 1,46 mld euro w okresie najbliższych siedmiu lat – o 9% wyższym niż obecnie – program pobudzi rozwój sektora kultury i sektora kreatywnego, które są znaczące z punktu widzenia zatrudnienia i wzrostu. Umożliwi on dofinansowanie przynajmniej 250 000 artystów i osób zawodowo zajmujących się kulturą, 2 000 kin, 800 filmów i 4 500 tłumaczy książek. Nowy instrument gwarancji finansowych w ramach programu pozwoli małym podmiotom z sektora kultury i sektora kreatywnego uzyskać kredyty bankowe do kwoty 750 mln euro. Zgodnie z założeniami strategii Europa 2020, program Kreatywna Europa ma inwestować w sektory kreatywne i kulturę, aby wzmocnić ich konkurencyjność i znacząco przyczynić się do wzrostu gospodarczego, zatrudnienia, innowacji i spójności społecznej. Drugim celem programu nadal będzie ochrona i promocja różnorodności kulturowej i językowej Europy.

▪ Program Europa dla obywateli

Europa dla Obywateli to program Unii Europejskiej wspierający aktywne obywatelstwo europejskie. Program ten, zaplanowany na lata 2014-2020, dąży do zaangażowania obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w proces integracji europejskiej.

ŚRODKI EUROPEJSKIE		
PROGRAM	PRIORYTETY	BENEFICJENCI
Dolnośląski Regionalny Program Operacyjny 2014-2020	Oś priorytetowa 4, Środowisko i zasoby, Działanie 4.3. Dziedzictwo kulturowe Dofinansowanie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ konserwacji, restauracji oraz robót budowlanych, ▪ przystosowania obiektów do pełnienia nowych funkcji (w szczególności prowadzenie działalności kulturalnej i turystycznej) wraz z zakupem niezbędnego sprzętu/wyposażenia. Instytucje kultury, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ przebudowa/rozbudowa obiektów zajmowanych przez te instytucje (wraz z zakupem niezbędnego sprzętu), w tym zastosowanie rozwiązań energooszczędnych zmniejszających ogólne koszty eksploatacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, ▪ jednostki organizacyjne jst, ▪ administracja rządowa, ▪ kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, ▪ organizacje pozarządowe, w tym regionalne i lokalne ▪ organizacje turystyczne, ▪ LGD, ▪ spółki prawa handlowego nie działające w celu osiągnięcia zysku bądź przeznaczające zysk wyłącznie na cele statutowe, ▪ instytucje kultury: samorządowe, państwowe oraz współprowadzone z Ministrem właściwym ds. kultury i dziedzictwa narodowego, ▪ szkoły wyższe, ich związki i porozumienia, ▪ szkoły artystyczne.
	Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne, Działanie 2.1. E-usługi publiczne	

⁷ <http://www.mkidn.gov.pl>

ŚRODKI EUROPEJSKIE		
PROGRAM	PRIORYTETY	BENEFICJENCI
	Rozwój elektronicznych usług publicznych w zakresie dostępu do informacji przestrzennej, np. GIS. Tworzenie i wykorzystanie otwartych zasobów publicznych, w tym: digitalizacja zasobów i treści publicznych oraz zapewnienie dostępu w postaci cyfrowej do danych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jednostki organizacyjne jst, ▪ kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, ▪ podmioty lecznicze działające w publicznym systemie opieki zdrowotnej, ▪ instytucje kultury, ich związki i porozumienia ▪ organizacje pozarządowe (w tym organizacje turystyczne oraz LGD), ▪ uczelnie/szkoły wyższe, ich związki i porozumienia ▪ jednostki naukowe, ▪ jednostki badawczo-rozwojowe, ▪ służby zapewniające bezpieczeństwo publiczne ▪ jednostki organizacyjne Służby Więziennej, ▪ jednostki sektora finansów publicznych, inne niż wymienione powyżej – dla projektów o zasięgu regionalnym; porozumienia w/w podmiotów.
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020	M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich Poddziałanie 7.6 Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gminy ▪ instytucje kultury, dla których organizatorem jest jst.
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	Priorytet VIII Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, materialnego i niematerialnego, oraz zasobów kultury.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ instytucje kultury, ▪ Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe, ▪ szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ▪ szkoły artystyczne prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki samorządu terytorialnego na rzecz szkół artystycznych, ▪ jednostki samorządu terytorialnego oraz samorządowe instytucje kultury, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ kościoły i związki wyznaniowe, ▪ podmioty zarządzające obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.
Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	Działanie 2.3 Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego Poddziałanie 2.3.2 Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury Digitalizacja zasobów kultury, w tym materiałów archiwalnych i zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości cyfrowo udostępnianych zasobów kultury, w tym materiałów archiwalnych w rozumieniu ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, a także polepszenie możliwości ich ponownego wykorzystania.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ państwowe lub współprowadzone z MKiDN, ▪ instytucje kultury, ▪ Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe, ▪ ogólnokrajowi nadawcy radiowi i telewizyjni, ▪ jednostki administracji rządowej oraz jednostki im podległe lub przez nie nadzorowane, ▪ biblioteki wymienione w załączniku do rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 lipca 2012 roku w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego, ▪ partnerstwa związane w ramach oraz pomiędzy ww. podmiotami oraz partnerstwa ww. podmiotów z przedsiębiorcami lub organizacjami pozarządowymi.
Program Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020	Oś Priorytetowa I, Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe Priorytet Inwestycyjny 6.(C) Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego Zwiększenie atrakcyjności obszaru wsparcia poprzez utrzymanie i świadome wykorzystanie potencjału wspólnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego: ochrona, rewitalizacja, dostępności zabytków kultury, przemysłu i rzemiosła wraz z ich otoczeniem oraz na polepszeniu infrastruktury kulturalnej	
Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej	Oś priorytetowa 2: Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ władze publiczne, ich związki i stowarzyszenia, ▪ organizacje powołane przez władze publiczne, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej,

ŚRODKI EUROPEJSKIE		
PROGRAM	PRIORYTETY	BENEFICJENCI
Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020	Priorytet inwestycyjny 2.1: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich rozwój	<ul style="list-style-type: none">▪ kościoły i związki wyznaniowe,▪ stowarzyszenia i związki działające w obszarze turystyki.
Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2014-2020	Oś priorytetowa 2: Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia Priorytet inwestycyjny 2.1: Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich rozwój	<ul style="list-style-type: none">▪ władze publiczne, ich związki i stowarzyszenia,▪ organizacje powołane przez władze publiczne,▪ organizacje pozarządowe,▪ Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej,▪ kościoły i związki wyznaniowe,▪ stowarzyszenia i związki działające w obszarze turystyki.
Europa dla obywateli 2014-2020	Działania związane z tematyką obywatelstwa europejskiego, inicjatyw lokalnych, zaangażowania społecznego i demokratycznego oraz pamięci europejskiej.	<ul style="list-style-type: none">▪ samorządy i podlegające im jednostki,▪ instytucje i organizacje posiadające osobowość prawną, działające na zasadzie non profit.
Kreatywna Europa 2014-2020	Promocja europejskiej różnorodności kulturowej i dziedzictwa, budowanie kompetencji profesjonalistów, rozwój publiczności dla odbioru europejskich dzieł m. in. poprzez zwiększanie dostępu do kultury i utworów audiowizualnych oraz ich promocję. Program zawiera trzy komponenty: MEDIA, Kultura oraz część międzysektorową.	<ul style="list-style-type: none">▪ publiczne i prywatne instytucje,▪ organizacje i inne podmioty aktywnie działające w sektorach kultury.

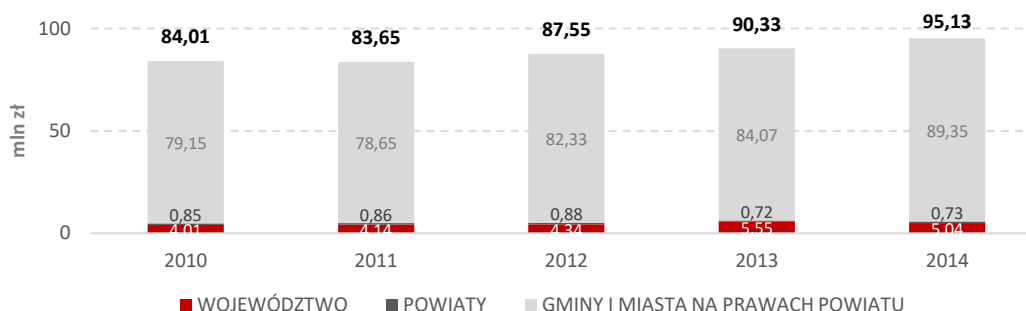
3. FINANSOWANIE INSTYTUCJI KULTURY

3.1. Biblioteki

Wydatki na finansowanie **bibliotek** i ich filii w latach 2010-2014 rosły z roku na rok z 84 mln zł do 95 mln zł. Główny ciężar finansowania bibliotek i ich filii na Dolnym Śląsku spoczywa na budżetach gmin i miast na prawach powiatu. Wydatkowały one odpowiednio od 79,1 mln zł w 2010 roku do blisko 90 mln zł w 2014 roku, co stanowiło około 94% ogółu wydatków na działanie tych instytucji kultury. Marginalny wkład w finansowanie działania tego typu instytucji miały

powiaty – około 1% i nieznacznie zmniejszył się on we wskazanym okresie czasu z 850 tys. zł w 2010 roku do 730 tys. w 2014 roku. Również samorząd województwa dolnośląskiego ponosił stosunkowo niewielki wkład w finansowanie bibliotek działających w regionie – od 4,8% w roku 2010 do 5,3% w roku 2014 – i podobnie jak w przypadku gmin w 2014 roku był on większy niż cztery lata wcześniej (2010: 4 mln zł, 2014: 5,04 mln zł).

WYKRES 32. Finansowanie bibliotek i ich filii na Dolnym Śląsku z budżetów JST [2010-2014].

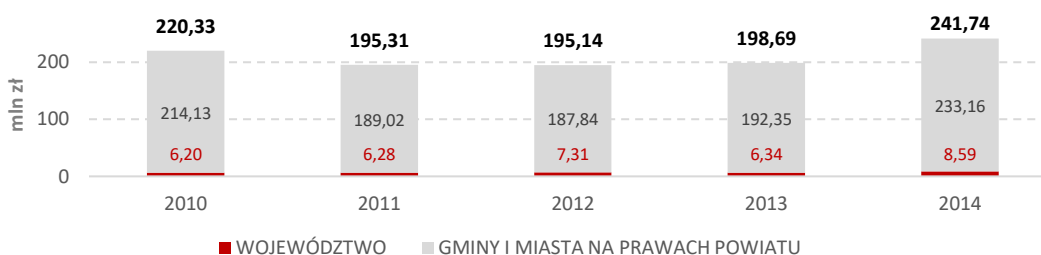
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.2. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

Głównym źródłem środków na działalność **domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** są budżety gmin i miast na prawach powiatu – około 96% całości finansowania. Z wydatków tego szczebla administracyjnego pochodziło w 2014 roku ponad 233 mln zł i były to większe środki niż w każdym roku począwszy od 2010 roku. Na tym tle wydatki samorządu województwa odgrywają znikomą rolę

(około 3%), niemniej jednak również uległy one zwiększeniu na przestrzeni analizowanego okresu czasu z 6,2 mln zł w 2010 roku do 8,6 mln zł w 2014 roku. Warto dodać, że finansowanie omawianego typu instytucji kultury nie leży w gestii samorządów powiatowych, stąd brak ich wkładu w ogólne środki finansowe przeznaczone dla domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic.

WYKRES 33. Finansowanie domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na Dolnym Śląsku z budżetów JST [2010-2014].

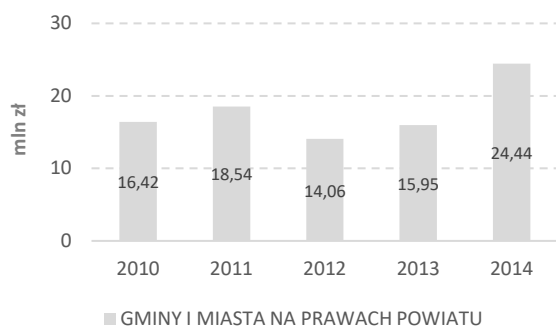

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3. Centra kultury i sztuki

Centra kultury i sztuki na Dolnym Śląsku finansowane są wyłącznie ze środków budżetów gmin i miast na prawach powiatów. W 2014 roku osiągnęły one najwyższą wartość nominalną w wysokości 24,44 mln zł i były blisko o połowę wyższe niż w poprzednich latach.

WYKRES 34. Finansowanie centrów kultury i sztuki na Dolnym Śląsku z budżetów JST [2010-2014].

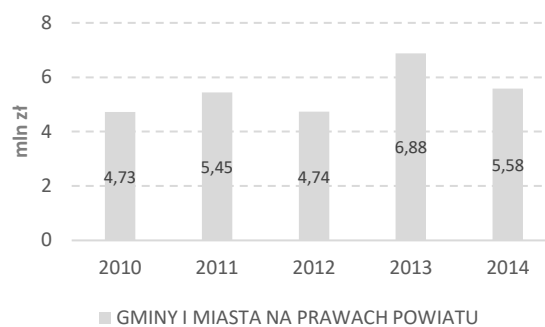

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.4. Galerie i biura wystaw artystycznych

Galerie i biura wystaw artystycznych, podobnie jak centra kultury i sztuki, finansowane są jedynie z budżetów gmin i miast na prawach powiatu, a wydatki na nie wynoszą około 5 mln zł, a w 2013 roku osiągnęły one najwyższą wartość 6,8 mln zł.

WYKRES 35. Finansowanie centrów kultury i sztuki na Dolnym Śląsku przez budżety jednostek terytorialnych w latach 2010-2014 [mln zł].

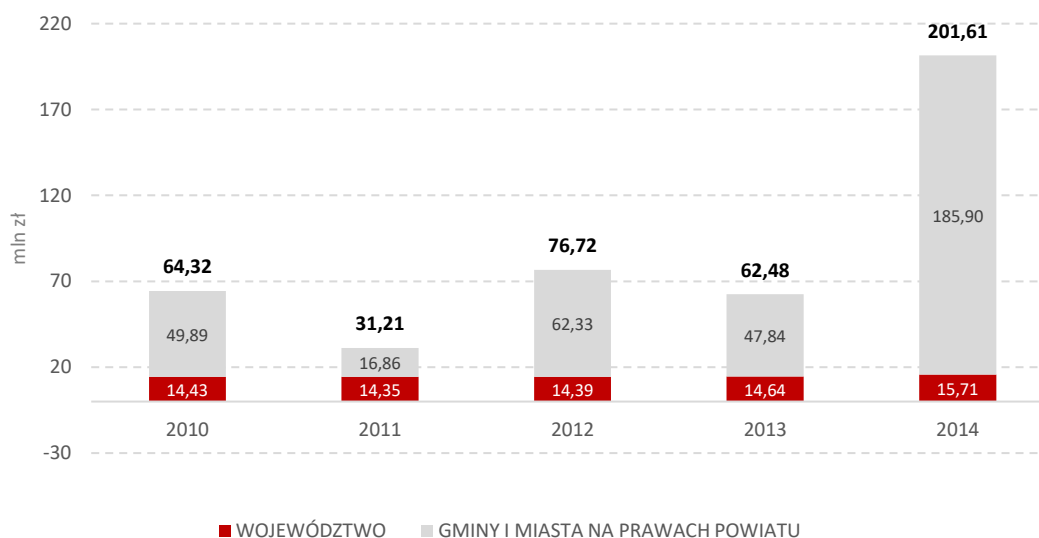

3.5. Filharmonie, orkiestry, chóry i kapele

Ogólna wysokość środków na finansowanie filharmonii, orkiestr, chórów i kapel na przestrzeni lat 2010-2014 jest bardzo zróżnicowana. W latach 2010 i 2012-2013 samorzady gmin i miast na prawach powiatu wydatkowały pomiędzy 47,8 do 62,3 mln zł, w roku 2011 jedynie 16,8 mln zł, a w 2014 roku

dofinansowanie działalności tych instytucji kultury wyniosło aż 185,9 mln zł. Wydatki samorządu województwa dolnośląskiego na działalność tych instytucji pozostają na względnie stałym poziomie, w latach 2010-2013 wynosiły one średnio około 14 mln zł, a w 2014 roku 15,7 mln zł.

WYKRES 36. Finansowanie filharmonii, orkiestr, chórów i kapeli na Dolnym Śląsku z budżetów JST [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

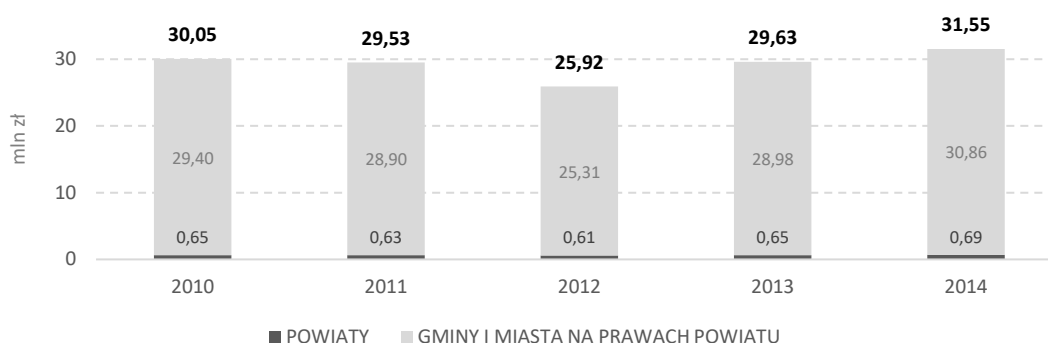

3.6. Muzea

Zgodnie z danymi publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny wydatki na **muzea** na Dolnym Śląsku pochodzą głównie od samorządów gminnych i miast na prawach powiatu (około 97%). W latach 2010-2014 przeznaczały one od 28 do 30 mln zł na działalność muzeów, poza rokiem 2012, w którym wydatkowane zostało jedynie 25,3 mln zł. Budżety

samorządów powiatów wnoszą natomiast jedynie około 2% ogólnej kwoty utrzymania muzeów, a wartość ich dofinansowania od lat pozostaje na względnie stałym poziomie ponad 600 tys. zł. Brak dostępnych danych GUS dla województw w zakresie finansowania muzeów.

WYKRES 37. Finansowanie muzeów na Dolnym Śląsku z budżetów JST [2010-2014].

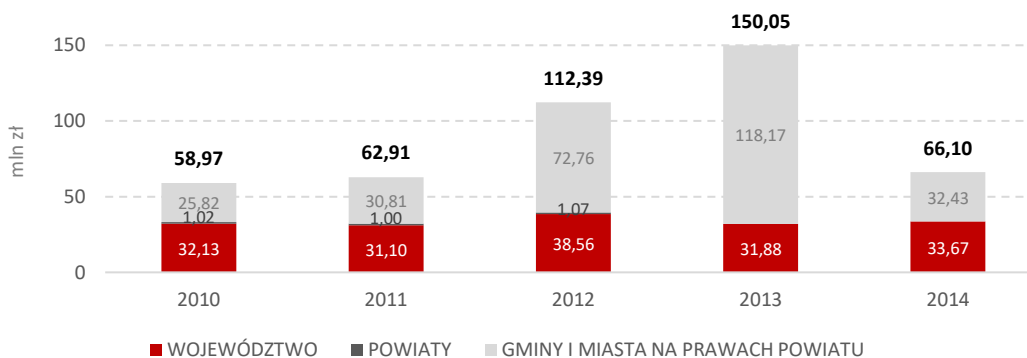
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.7. Teatry

Wysokość środków finansowych na funkcjonowanie **teatrów** na Dolnym Śląsku jest bardzo zróżnicowana – od 58,9 mln zł w 2010 roku do 150 mln zł w 2014 roku. Działalność teatrów w 2014 roku była finansowana z budżetów województwa oraz gmin i miast na prawach powiatu i z obu tych źródeł było wyrównane oscylując wokół 33 mln zł. Począwszy od 2012 roku powiaty nie przeznaczały żadnych środków na wskazany cel, chociaż we wcześniejszych latach ich wkład był minimalny, wynoszący ok. 1 mln zł. Wysokość środków pochodzących z budżetu

województwa dolnośląskiego jest zbliżona w każdym z badanych lat z wyjątkiem 2012 roku, kiedy wyniosła niemal 39 mln zł. Najbardziej zróżnicowaną kwotą dofinansowania charakteryzowały się gminy i miasta na prawach powiatu, dla których lata 2012-2013 okazały się szczególnie intensywnymi pod tym względem. W 2010 roku przeznaczały one na ten cel 25,8 mln zł, by już dwa lata później wydać 72,7 mln zł, natomiast w 2013 roku aż 118 mln zł. Rok później natomiast wydatki wróciły do kwoty zbliżonej do 2011 roku wynosząc 32 mln zł.

WYKRES 38. Finansowanie teatrów na Dolnym Śląsku z budżetów JST [2010-2014].

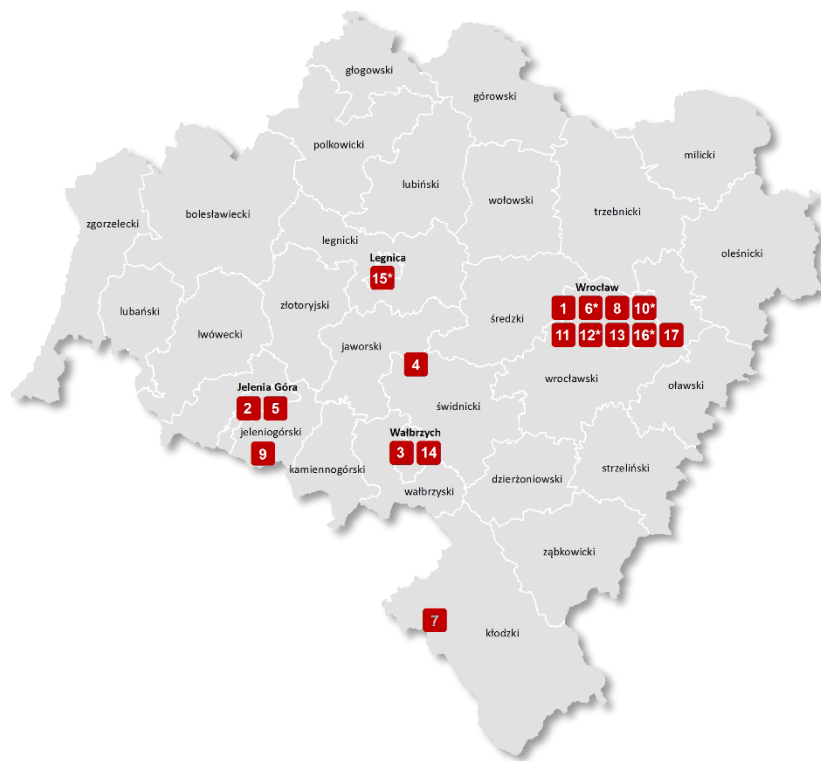
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4. INSTYTUCJE KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Jak wspomniano we wcześniejszych rozdziałach na terenie Dolnego Śląska Samorząd Województwa Dolnośląskiego jest organizatorem dla 17 instytucji kultury, w tym 4 prowadzonych wspólnie z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

17 instytucji kultury dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego

SCHEMAT 6. Instytucje kultury na terenie Dolnego Śląska dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego [2015].

1 Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu	10* Narodowe Forum Muzyki
2 Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze	11 Instytucja Kultury „Odra-Film” we Wrocławiu
3 Filharmonia Sudecka w Wałbrzychu	12* Opera Wrocławska
4 Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy	13 Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu
5 Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze	14 Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego w Wałbrzychu
6* Muzeum Narodowe we Wrocławiu	15* Teatr im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy
7 Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju	16* Teatr Polski we Wrocławiu
8 Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu	17 Wrocławski Teatr Pantomimy im. Henryka Tomaszewskiego we Wrocławiu
9 Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu	

** Instytucja współprowadzona*

Źródło: opracowanie własne

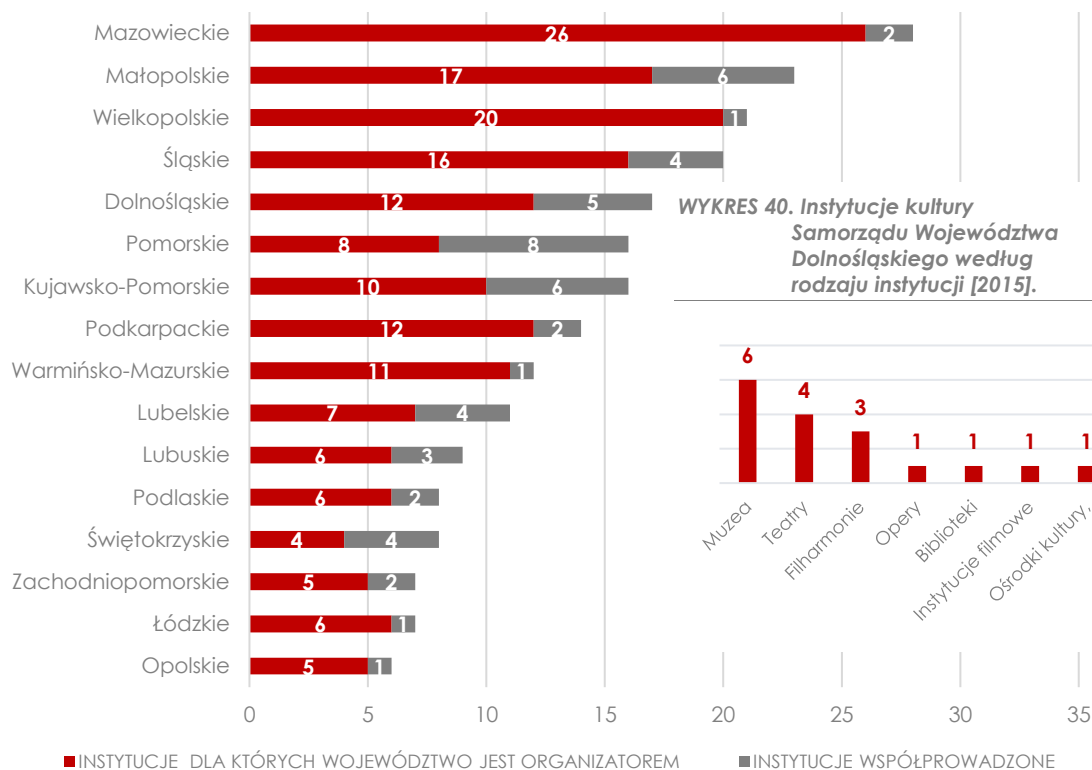
Samorząd Województwa Dolnośląskiego na terenie Dolnego Śląska jest organizatorem 17 instytucji kultury, w tym 4 prowadzonych wspólnie z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu,
- Filharmonia Sudecka w Wałbrzychu,
- Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze,
- Odra-Film we Wrocławiu,
- Opera Wrocławska⁸,
- Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu,
- Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy,
- Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze,
- Muzeum Narodowe we Wrocławiu⁸,
- Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju,
- Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu,
- Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu,
- Narodowe Forum Muzyki^{8,9},
- Teatr Polski we Wrocławiu⁸,
- Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego w Wałbrzychu,
- Teatr im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy¹⁰,
- Wrocławski Teatr Pantomimy.

Województwo dolnośląskie pod względem ilości instytucji kultury prowadzonych i współprowadzonych przez samorząd województwa znajduje się na 5. miejscu w kraju, po województwach mazowieckim (28), małopolskim (23), wielkopolskim (21) i śląskim (20). Ilość instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego zmniejszyła się od 2014 roku z 20 do 17. W 2014 roku finansowanie obejmowało dodatkowo Filharmonię im. W. Lutosławskiego we Wrocławiu i Międzynarodowy Festiwal Wratistavia Cantans, które zostały włączone do Narodowego Forum Muzyki, natomiast w 2015 roku zamknięte zostało Centrum Monitoringu Społecznego i Kultury Obywatelskiej we Wrocławiu.

Samorząd województwa dolnośląskiego jest obecnie organizatorem lub współorganizatorem dla 6 muzeów, 4 teatrów, 3 filharmonii, 1 opery, 1 biblioteki, 1 instytucji filmowej i 1 ośrodka kultury i sztuki.

WYKRES 39. Instytucje prowadzone i współprowadzone przez samorządy województw w Polsce [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

⁸ Instytucja prowadzona jako wspólna z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego

⁹ Instytucja prowadzona jako wspólna z Miastem Wrocław

¹⁰ Województwo Dolnośląskie przejęło od Miasta Legnica do prowadzenia jako wspólną instytucję kultury

TABELA 3. Instytucje kultury w samorządach województw wg typu instytucji [2015].

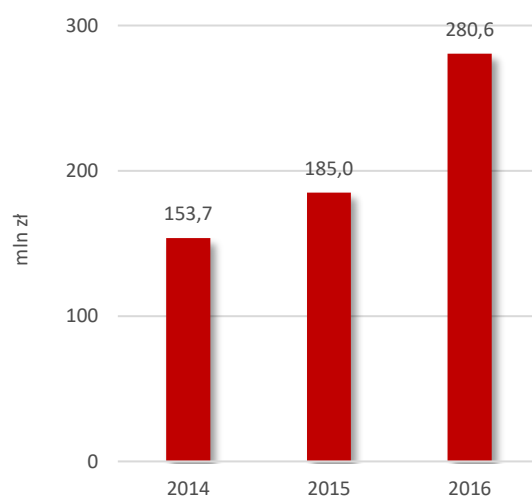
Lp.	Województwo	Razem	Opery	Teatry	Filharmonie	Muzea	Biblioteki	Instytucje filmowe	Ośrodki kultury, centra artystyczne	Inne (m.in. galerie, zespoły pieśni i tańca)
1	Dolnośląskie	17	1	4	3	6	1	1	1	0
2	Kujawsko - Pomorskie	16	1	2	1	3	2	0	5	2
3	Lubelskie	11	0	2	1	4	1	0	3	0
4	Lubuskie	9	0	2	1	3	2	0	1	0
5	Łódzkie	7	1	1	1	2	1	0	1	0
6	Małopolskie	23	1	3	1	11	1	0	6	0
7	Mazowieckie	28	1	3	0	18	1	0	4	1
8	Opolskie	6	0	1	1	3	1	0	0	0
9	Podkarpackie	14	0	1	1	7	1	0	2	2
10	Podlaskie	8	0	2	1	2	1	0	2	0
11	Pomorskie	16	1	3	2	6	1	0	2	1
12	Śląskie	20	1	2	1	6	1	1	6	2
13	Świętokrzyskie	8	0	1	1	3	1	0	2	0
14	Warmińsko - Mazurskie	12	0	2	1	5	1	0	3	0
15	Wielkopolskie	21	1	4	2	9	1	1	3	0
16	Zachodniopomorskie	7	1	2	0	1	1	0	1	1
Ogółem		223	9	35	18	89	18	3	42	9

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Dotacje. Wysokość dotacji udzielanych przez organizatorów instytucjom kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego z roku na rok rośnie. W 2014 roku wynosiła ona 153,7 mln zł, natomiast w 2016 roku planowane jest już 280,6 mln zł (wzrost o 82,5% w porównaniu do 2014 roku).

Wysokość dotacji udzielanych z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego pozostaje na względnie stałym poziomie około 77,2 mln zł w 2014 roku i 73,1 mln zł planowanych w roku 2016. W ostatnich latach wzrosła natomiast wysokość dotacji udzielonych z budżetu państwa (MKiDN) z 20 mln zł w roku 2014, na 125 mln zł w roku 2016 co związane jest z organizacją wydarzenia Europejskiej Stolicy Kultury 2016. Wzrosła również wysokość dotacji z budżetów innych JST z 15,8 mln zł w 2014 roku na 125 mln zł w 2016 roku. W 2016 roku prognozuje się również znaczący wzrost przychodów z prowadzonej działalności instytucji kultury z 36,3 mln zł na 64,3 mln zł (wzrost o blisko 77%).

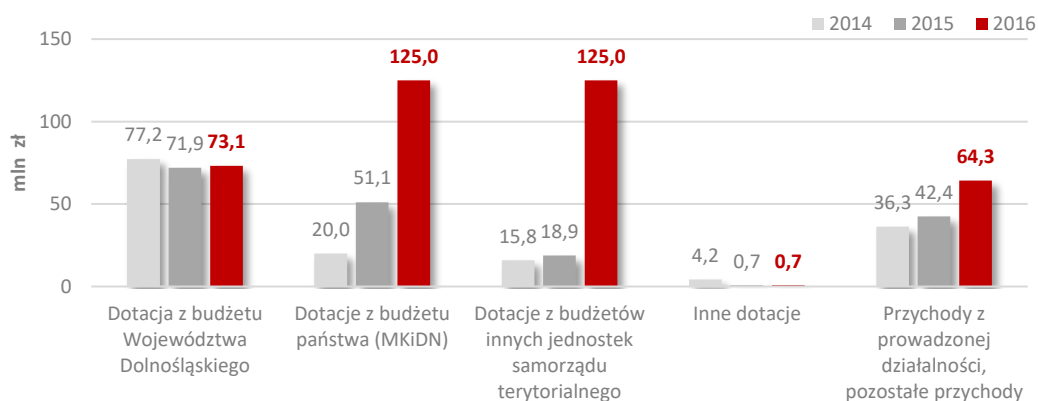
WYKRES 41. Wysokość dotacji udzielonych instytucjom kultury samorządu województwa dolnośląskiego [2014-2016].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

WYKRES 42. Źródła finansowania bieżącej działalności instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego [2014-2016].

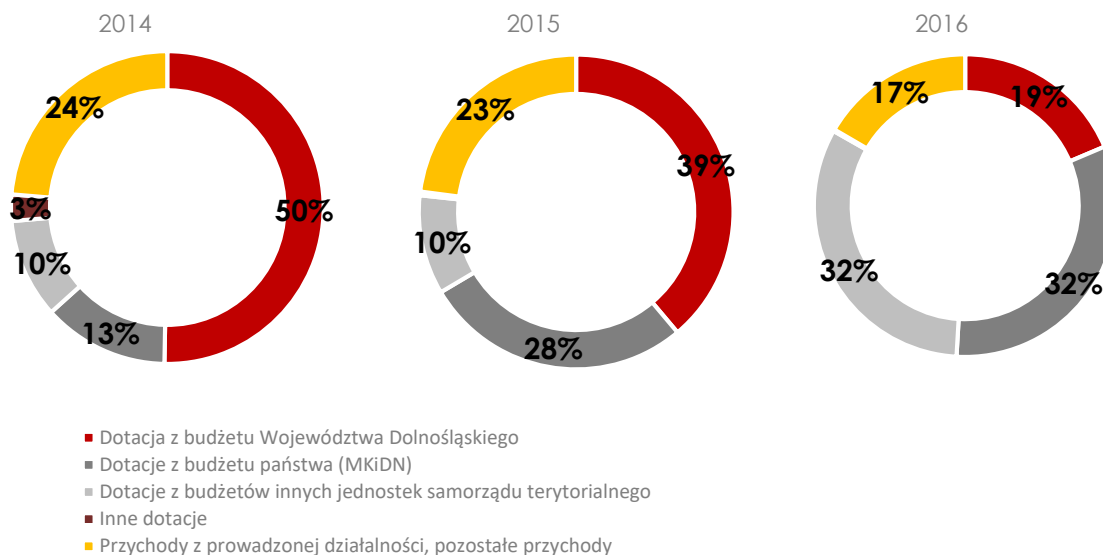

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Środki z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego w 2014 roku stanowiły 50% wszystkich źródeł finansowania kultury, a w 2015 roku 39%. Ze względu na znaczny wzrost dotacji z budżetu Państwa w roku 2016, ze względu na organizację Europejskiej Stolicy Kultury, udział dotacji

z Budżetu Województwa zmniejszył się do 19%. Udział przychodów z prowadzonej działalności instytucji kultury, poza wzrostem wartości nominalnej, pozostaje na podobnym poziomie 23-24% w latach 2014-2015 i 17% w roku 2016.

WYKRES 43. Udział w źródłach finansowania bieżącej działalności instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego [2014-2016].

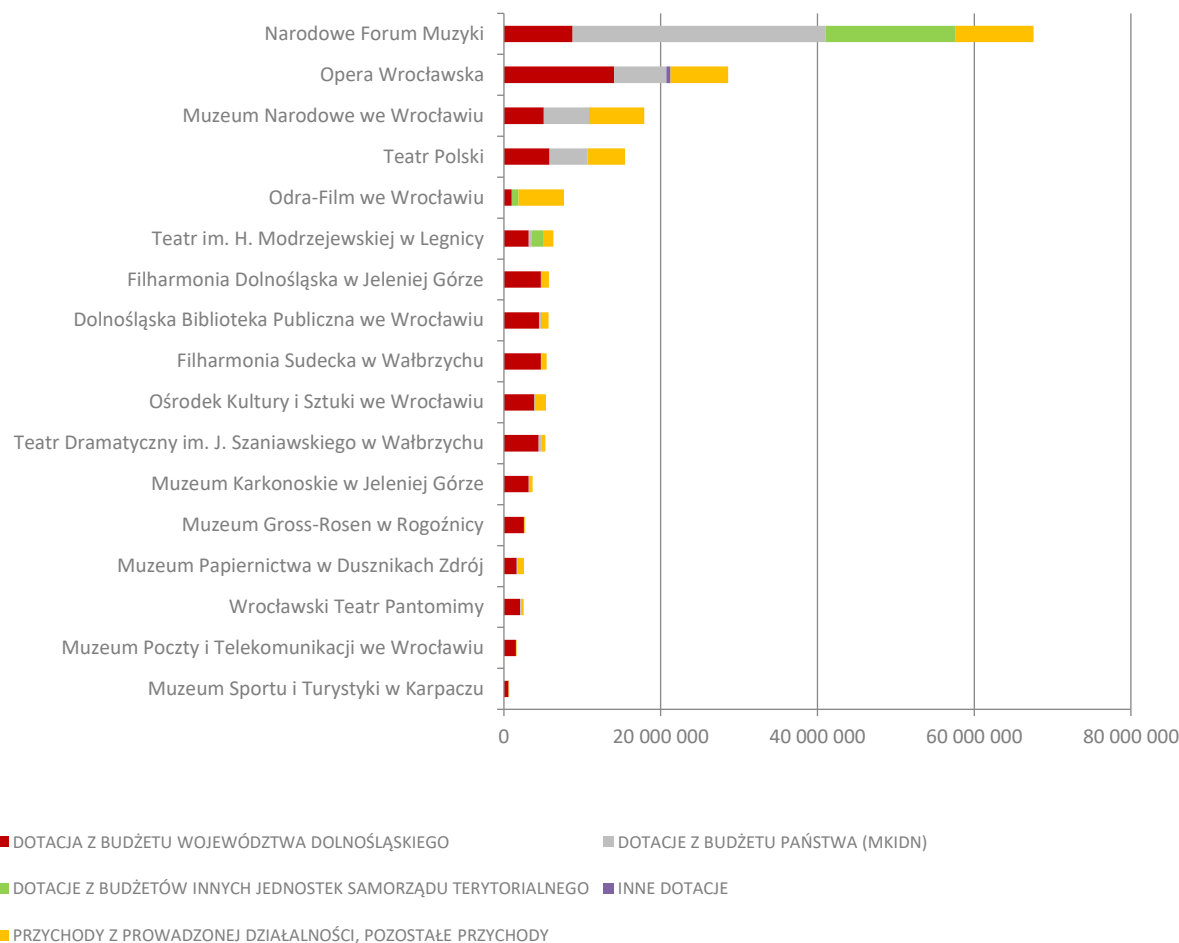

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Dotacje. Instytucje kultury prowadzone i współprowadzone przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego w 2015 roku otrzymały ogółem 142,6 mln zł dotacji. Połowę tej kwoty, czyli 71,9 mln zł, stanowiły dotacje udzielone z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego, a blisko 36% stanowiły dotacje z budżetu Państwa (51,1 mln zł). Dotacje z budżetów innych jednostek samorządu

terytorialnego wyniosły 18,9 mln zł, co stanowiło 13,2% ogółu udzielonych dotacji.

142,6 mln dotacji ogółem dla instytucji kultury samorządu Województwa Dolnośląskiego w 2015 r.

WYKRES 44. Źródła przychodów instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Najwyższą wartość dotacji ogółem na Dolnym Śląsku w 2015 roku otrzymały instytucje kultury będące wspólnie prowadzone z Ministerstwem Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego, czyli Narodowe Forum Muzyki (57,5 mln zł), Opera Wroclawska (21,2 mln zł), Muzeum Narodowe we Wrocławiu (10,9 mln zł) i Teatr Polski we Wrocławiu (10,6 mln zł). Cztery wymienione powyżej instytucje pochłonęły 70,4% ogółu dotacji instytucji kultury na Dolnym Śląsku w 2015 roku, czyli 100,4 mln zł. Następnie kolejno około 5 mln zł dotacji otrzymał Teatr im. H. Modrzejewskiej w Legnicy, Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze i Dolnośląska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu (po 4,8 mln zł) oraz Filharmonia Sudecka w Wałbrzychu i Teatr Dramatyczny im. J. Szaniawskiego w Wałbrzychu (po 4,7 mln zł). Najniższe kwoty dotacji ogółem w 2015 roku otrzymały Odra-Film (1,8 mln zł), Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju (1,6 mln zł), Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu (1,5

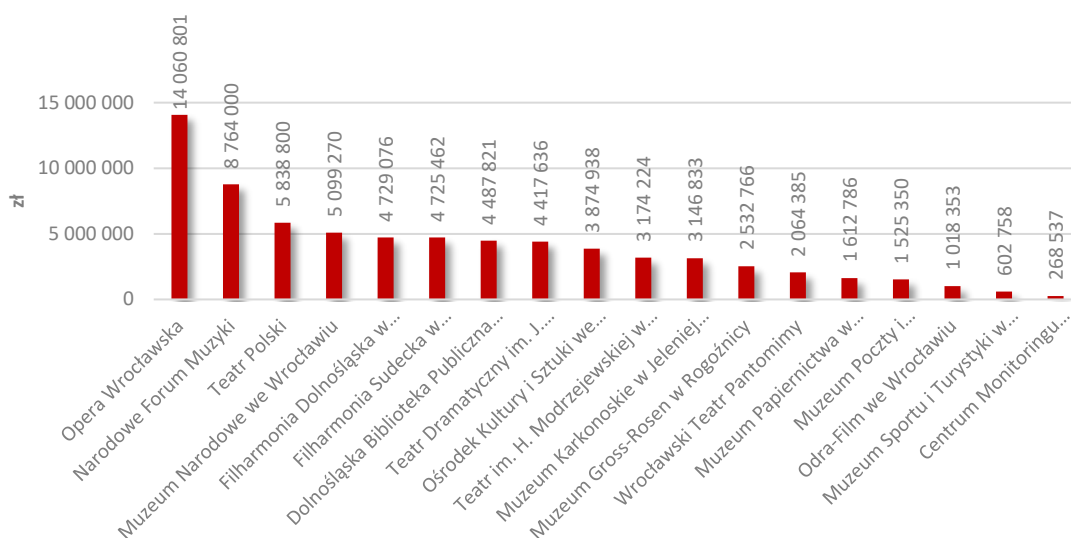
mln zł) oraz Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu (611 tys. zł).

Dotacje z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego dla własnych instytucji kultury w 2015 roku wyniosły 71,9 mln zł. Najwyższą kwotę dotacji z budżetu samorządu województwa otrzymała Opera Wroclawska (14 mln zł), a następnie Narodowe Forum Muzyki (8,7 mln zł), Teatr Polski (5,8 mln zł) i Muzeum Narodowe we Wrocławiu (5 mln zł). Pozostałe instytucje kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego otrzymały dotacje poniżej 5 mln zł, a najniższą kwotę dotacji otrzymało Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu (602 tys. zł).

71,9 mln dotacji z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego dla instytucji kultury w 2015 roku

WYKRES 45. Dotacje bieżące z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego [2015].

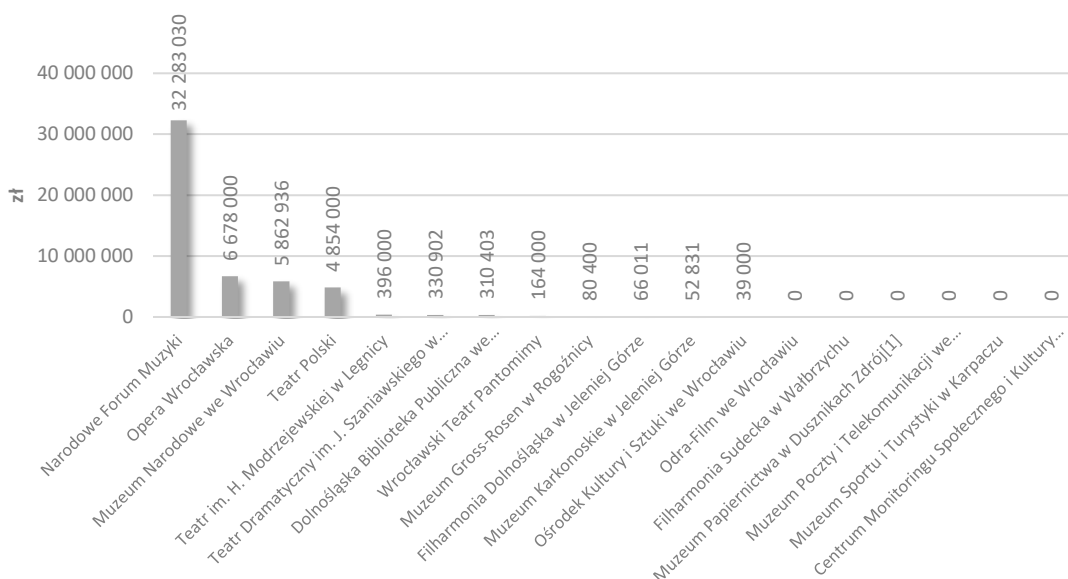
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Dotacje z budżetu Państwa dla instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego wyniosły w 2015 roku 51,1 mln zł, w tym otrzymało ją tylko 12 z 17 instytucji kultury. Najwyższą kwotę dotacji z budżetu Państwa otrzymały 4 instytucje współprowadzone z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego – otrzymały one łącznie 47,1 mln zł dotacji, co stanowiło 97% ogółu dotacji udzielonych z budżetu Państwa instytucjom kultury na Dolnym Śląsku. Pozostałe instytucje otrzymały odpowiednio: Teatr im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy 396 tys. zł, Teatr Dramatyczny Wałbrzych im. Jerzego Szaniawskiego 330,9 tys. zł, Dolnośląska

Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu 310,4 tys. zł, Wrocławski Teatr Pantomimy im. Henryka Tomaszewskiego 164 tys. zł, Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy 80,4 tys. zł, Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze 66 tys. zł, Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze 52,8 tys. zł i Ośrodek Kultury i Sztuki (39 tys. zł).

51,1 mln dotacji z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dla instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego w 2015 r.

WYKRES 46. Dotacje z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Pozostałe instytucje kultury nie otrzymały w 2014 roku żadnej dotacji z budżetu Państwa, były to: Filharmonia Sudecka w Wałbrzychu, Odra-Film, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdrój, Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu i Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu.

Dotacje z budżetów pozostałych jednostek samorządu terytorialnego dla instytucji dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego w 2015 roku wyniosły na Dolnym Śląsku 18,9 mln zł i otrzymały je jedynie 4 instytucje. Blisko 87,3% tej kwoty otrzymało Narodowe Forum Muzyki (16,5 mln zł), a następnie Opera Wrocławska (1,5 mln zł), Odra-Film we Wrocławiu (850 tys. zł) i Filharmonia Sudecka w Wałbrzychu (35 tys. zł).

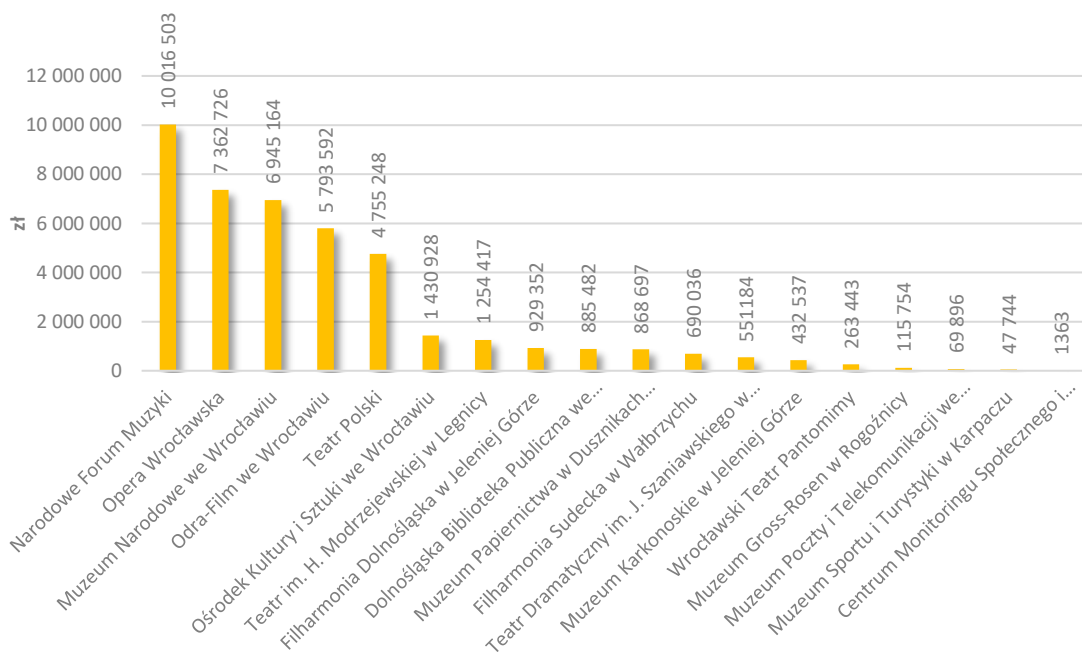
Przychody z prowadzonej działalności własnej. W 2015 roku instytucje kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego wygenerowały łącznie 42,4 mln zł **przychodu z prowadzonej działalności własnej**. Najwyższy udział w przychodach miało Narodowe Forum Muzyki, które osiągnęło 10 mln zł przychodu, co stanowiło około 23,6% przychodów

z prowadzonej działalności osiągniętego przez wszystkie 17 instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego. Na drugim miejscu uplasowała się Opera Wrocławska z przychodami rzędu 7,3 mln oraz Muzeum Narodowe we Wrocławiu (6,9 mln zł) oraz Odra-Film (5,7 mln zł) i Teatr Polski (4,7 mln zł). Cztery spośród wymienionych powyżej instytucji kultury prowadzone są przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego jako wspólne z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wśród pozostałych instytucji kultury pod względem osiągniętego przychodu wymienić należy Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu (1,4 mln zł), Teatr im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy (1,2 mln zł) prowadzony jako wspólna instytucję kultury z Miastem Legnica.

42,4 mln przychodów

z prowadzonej działalności instytucji kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego w 2015

WYKRES 47. Przychody z prowadzonej działalności własnej [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Średnie kwoty przychodów. Najwyższe kwoty średnich przychodów w województwie dolnośląskim generują opery – średnio 23,9 mln zł przy średniej w Polsce wynoszącej 23,3 mln zł. Opera Wrocławska uzyskała przychody 2. co do wielkości i wyższe o ok. 6

mln zł od średniej w kwocie 29,3 mln zł. Wyższe przychody uzyskała tylko opera w Łodzi (Teatr Wielki w Łodzi), ale jest to instytucja, która realizuje zadania opery i operetki. Następnie filharmonie, których województwo dolnośląskie jako jedyne posiada aż 3 –

14,2 mln zł, również powyżej średniej krajowej 11,8 mln zł. Narodowe Forum Muzyki uzyskało największe co do wielkości i wyższe o 19 mln zł od średniej przychody w kwocie 30,8 mln zł.

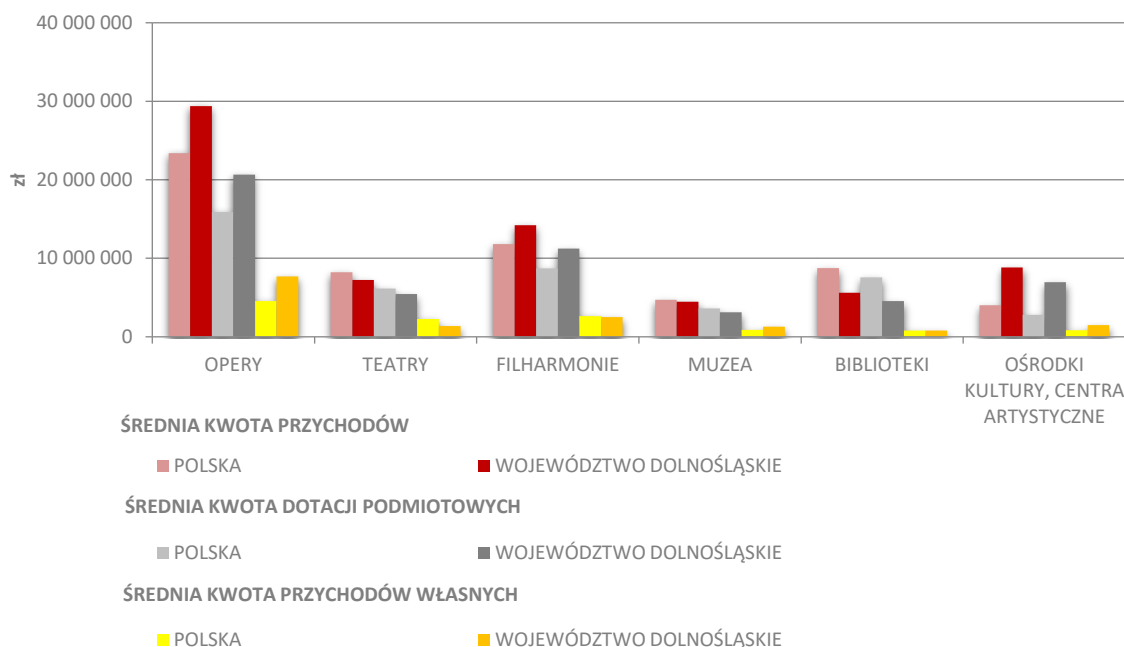
Kolejną instytucją osiągającą znaczne średnie kwoty przychodów i wyższe niż średnio w kraju jest Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu – instytucja dla której jedynym organizatorem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego – 8,8 mln zł przy 4 mln zł średnio w Polsce i 4. co do wielkości przychody w kraju. Wyższe przychody od niego osiągnęły jedynie 3 instytucje: Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku, Mazowiecki Instytut Kultury w Warszawie i Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie.

Natomiast dolnośląskie teatry, biblioteki i muzea osiągają średnie przychody poniżej średniej krajowej: teatry – 7,2 mln zł przy 8,2 mln zł w Polsce, biblioteki 5,6 mln zł przy 8,2 mln w Polsce, a muzea 4,4 mln zł przy 4,6 mln zł w Polsce. Nadmienić należy, że w każdym województwie w Polsce funkcjonuje co najmniej 1 teatr, jednak województwo dolnośląskie

wraz z województwem wielkopolskim posiadają po 4 teatry i zajmują pierwsze miejsce pod względem ich liczby. Teatr Polski we Wrocławiu uzyskał 4. co do wielkości przychody w kwocie 14,7 mln zł. Większe przychody uzyskały Teatr Muzyczny w Gdyni (23,7 mln zł), Teatr Polski w Warszawie (17,7 mln zł) i Teatr im. J. Słowackiego w Krakowie (15,7 mln zł). Muzeum Narodowe we Wrocławiu uzyskało natomiast 3. co do wielkości przychody w kwocie 15,2 ml zł.

Dolnośląska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu jest instytucją, dla której jedynym organizatorem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego i uzyskała ona przychody w kwocie 5,6 mln zł. Pod względem wielkości przychodów Dolnośląska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu znalazła się na poziomie zbliżonym do bibliotek w województwach: lubuskim, łódzkim, opolskim, świętokrzyskim i wielkopolskim. Wyższe przychody osiągnęły biblioteki w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, małopolskim, mazowieckim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, śląskim, zachodniopomorskim.

WYKRES 48. Średnie kwoty przychodów instytucji kultury wg rodzaju [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Średnie kwoty dotacji podmiotowych. Najwyższe średnie kwoty dotacji podmiotowych na terenie województwa dolnośląskiego osiągają opery, 20,6 mln zł przy średniej krajowej 15,9 mln zł. Opera

Wrocławską osiągnęła poziom dotacji podmiotowej w wysokości 20,6 mln zł – 2. co do wielkości dotacja podmiotowa, po dotacji dla Teatru Wielkiego w Łodzi.

Następnie filharmonie – 11,2 mln zł przy średniej krajowej 8,7 mln zł. Narodowe Forum Muzyki osiągnęło najwyższy co do wielkości poziom dotacji podmiotowej w wysokości 23,7 mln zł – wyższa o 15 mln zł od średniej.

Znaczącą różnicę w wysokości średnich kwot dotacji obserwuje się również w przypadku Ośrodka Kultury i Sztuki we Wrocławiu, który otrzymuje średnio 6,9 mln zł, a pozostałe tego typu instytucje w kraju około 2,7 mln zł. Kwota ta plasowała go na 4. miejscu w kraju pod względem wysokości dotacji podmiotowej.

Dolnośląskie instytucje kultury takie jak teatry, biblioteki i muzea otrzymują natomiast dotacje poniżej średniej krajowej: teatry 5,4 mln zł przy 6,1 mln zł w średnio Polsce, biblioteki 4,5 mln zł przy 7,5 mln zł w Polsce, muzea 3,1 mln zł przy 3,5 mln zł w Polsce.

Teatr Polski we Wrocławiu uzyskał 3. co do wielkości dotację podmiotową w kwocie 10,5 mln zł. Większy poziom dotacji podmiotowej uzyskały tylko 2 teatry: Teatr Polski w Warszawie (14,1 mln zł) oraz Teatr Muzyczny w Gdyni (11 mln zł).

Muzeum Narodowe we Wrocławiu uzyskało 5. co do wielkości dotację podmiotową w kwocie 9,3 mln zł. Większy poziom dotacji podmiotowej uzyskały: Muzeum Śląskie w Katowicach (13,9 mln zł), Muzeum Sztuki w Łodzi (11,7 mln zł), Muzeum Narodowe w Szczecinie (10,9 mln zł), Muzeum Narodowe w Gdańsku (9,3 mln zł).

Dolnośląska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu osiągnęła poziom dotacji podmiotowej w wysokości 4,5 mln zł – na poziomie porównywalnym do bibliotek w województwach: lubuskim, łódzkim, opolskim i śląskim.

Średnie kwoty przychodów własnych. Podobnie jak w przypadku pozostałych analizowanych powyżej kategorii, najwyższe średnie kwoty przychodów własnych w województwie generują opery: średnio 7,6 mln zł, gdy w 2014 roku pozostałe instytucje tego typu w kraju osiągnęły średnio jedynie 4,5 mln zł przychodów własnych. Opera Wrocławska uzyskała najwyższe co do wielkości i wyższe o 3 mln zł od średniej przychody własne w kwocie 7,6 mln zł.

Kolejnymi instytucjami generującymi wysokie przychody w województwie są filharmonie, jednak w porównaniu do średnich przychodów w kraju pozostają one poniżej średniej 2,5 mln zł przy 2,6 mln zł Polsce. Narodowe Forum Muzyki uzyskało przychody wyższe o blisko 3,5 mln zł od średniej dla województw i 2. co do wielkości przychody własne w wysokości 6,3 mln zł. Wyższe o 1,7 mln zł przychody własne uzyskała tylko Opera i Filharmonia Podlaska Europejskie Centrum Sztuki w Białymstoku, ale jest to instytucja, która realizuje również zadania opery i centrum sztuki.

Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu wygenerował również przychody powyżej średniej krajowej, blisko 1,5 mln zł przy 859 tys. średnio w kraju, co stanowiło 8. do wielkości przychody własne w kraju.

Dolnośląskie teatry, generujące nieco niższe średnie przychody własne niż ośrodek kultury, osiągnęły przychody jednak znacznie poniżej średniej krajowej: 1,3 mln zł wobec średnio 2,2 mln zł w kraju. Teatr Polski we Wrocławiu uzyskał 3. co do wielkości przychody własne w kwocie 3,5 mln zł. Większy poziom przychodów własnych od niego uzyskały: Teatr Muzyczny w Gdyni (12,7 mln zł) i Teatr im. J. Słowackiego w Krakowie (5,8 mln zł).

Muzea osiągnęły natomiast przychody własne wyższe niż średnio w kraju (1,2 mln zł przy 901 tys. zł średnio w Polsce). Muzeum Narodowe we Wrocławiu uzyskało największe co do wielkości i wyższe o 4,5 mln zł od średniej krajowej przychody własne w kwocie 5,8 mln zł.

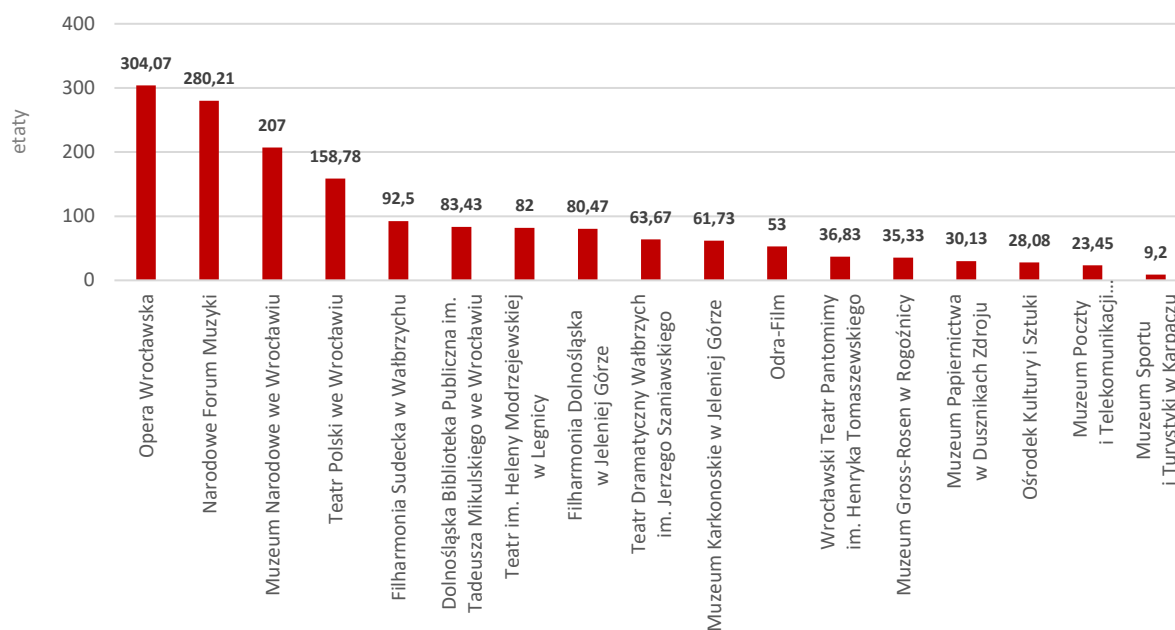
Dolnośląska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu uzyskała kwotę przychodów własnych w wysokości 800 tys. zł – na poziomie średniej dla województw, i zajmowała pod tym względem 7. co do wielkości pozycję wśród tego typu instytucji. Wyższe przychody własne uzyskały biblioteki w województwach: lubelskim, lubuskim, mazowieckim, opolskim, podlaskim i śląskim. W niektórych województwach, np. w mazowieckim biblioteka otrzymuje dotacje celowe od innych jednostek samorządu terytorialnego na zadania z zakresu tych jednostek, taka sytuacja nie dotyczy jednak województwa dolnośląskiego.

Ponadto na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonuje 1 z 3 w kraju instytucji filmowych. Odra Film we Wrocławiu uzyskała 2. co do wielkości przychody w kwocie 8,1 mln zł, uzyskała dotację podmiotową w wysokości 1,6 mln zł i najwyższy poziom przychodów własnych w kwocie 5,6 mln zł.

Zatrudnienie. W samorządowych instytucjach kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego w 2015 roku przeciętnie w etatach zatrudnionych było 1 629,88 osób. Największą ilość etatów obejmowały instytucje kultury prowadzone wspólnie z MKiDN, czyli Operę Wrocławską (304,07), Narodowe Forum Muzyki (280,21), Muzeum Narodowe we Wrocławiu (207) i Teatr Polski we Wrocławiu (158,78).

WYKRES 49. Przeciętne zatrudnienie w etatach w instytucjach kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

5. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Institucje kultury, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego, wykonując swoją działalność, budują nie tylko własną markę, ale także współtworzą markę regionu. Od jakości ich pracy zależy pośrednio wizerunek całego województwa, dlatego tak istotne jest stałe dążenie do podniesienia jakości ich pracy. Wizerunek województwa dolnośląskiego jako województwa o bogatym i różnorodnym dziedzictwie kulturowym podnosi jego atrakcyjność turystyczną, a tym samym

przyczynia się do zwiększenia przychodów z turystyki i do powstawania nowych miejsc pracy w sektorze turystyczno-usługowym. Samorząd województwa – nie ingerując w niezależność poszczególnych twórców i swobodę programowo-artystyczną instytucji kultury – powinien więc konsekwentnie motywować te instytucje do długoterminowego planowania pracy, przejrzystego zarządzania, odpowiedzialnego gospodarowania zasobami i rozliczalności efektów.

WNIOSKI:

- **Polski system finansowania i zarządzania kulturą wymaga reform.** Analiza zmian, jakich dokonano w obszarze kultury w ostatnich latach, wskazuje na liczne przykłady przypadkowych rozwiązań, podejmowanych bez długofalowego strategicznego planu, niesprzyjających rozwojowi sektora kultury. Widoczny jest brak spójnej i jasno określonej polityki kulturalnej zarówno na szczeblu krajowym jak i regionalnym.

- **Znaczny wzrost wydatków publicznych na kulturę w ostatnich latach wynika przede wszystkim z udostępnienia instytucjom kultury zagranicznych środków publicznych,** które wyraźnie zmieniły kondycję finansową wielu instytucji. Nie mogą one jednak stanowić finansowej podstawy długofalowej strategii rozwoju kultury. Obecnie wiele instytucji ma dzięki nim zapewniony dostęp do środków na inwestycje. Rozbudowują się one i modernizują, jednak stworzony w ten sposób majątek należy utrzymać, a efektywne wykonanie tego nie jest możliwe bez odpowiedniej, wyższej niż obecnie, skali środków krajowych – publicznych i prywatnych.

- **Efektywność wydatkowania środków publicznych w sferze kultury jest niska,** głównie dlatego, że w niewielkim stopniu są one łączone ze środkami pochodzącymi ze źródeł prywatnych. Krajowe środki publiczne przeznaczane są głównie na utrzymanie istniejących instytucji kultury, w znacznie mniejszym stopniu na kreatywną działalność programową, a już w zupełnie niewielkim wydatkowane są z myślą o rozwoju i inwestowaniu w przyszłość w taki sposób, aby zwiększyć skalę **samodzielności finansowej tych instytucji.**

- **brak spójnej i jasno określonej polityki kulturalnej państwa i samorządu**
- **brak planowania (zarządzania) strategicznego w kulturze**
- **brak systemu oceny jakości i oceny rezultatów funkcjonowania instytucji kultury, opartego o wystandaryzowane wskaźniki**
- **weryfikacja statusów instytucji kultury**

- **Obszar kultury zdominowany jest przez podmioty publiczne.** Liczba podmiotów prywatnych podejmujących działalność kulturalną nadal stanowi margines, dlatego rozwój kultury wciąż nadmiernie uzależniony jest od poziomu wydatków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego, a tylko w niewielkim stopniu wynika z inwestycji sektora prywatnego.

- **Brak systemu oceny jakości funkcjonowania instytucji kultury oraz brak powiązania systemu dystrybucji środków ministerialnych i samorządowych z systemem oceny jakości instytucji i przedsięwzięć kulturalnych.** W szeroko rozumianej kulturze brak jest ustanowionego i sprawnego mechanizmu systematycznego zbierania i porównywania danych dotyczących jej finansowania, organizowania i rozwoju, w tym również w układzie regionalnym. Praktyka monitorowania i ewaluacji tych informacji, niezbędna jest dla zarządzania instytucjami kultury i prowadzenia polityki publicznej.

REKOMENDACJE:

- Niezbędne jest lobbowanie na szczeblu krajowym o **stworzenie spójnej polityki kulturalnej na poziomie państwa**, uwzględniającej wymogi nowoczesnej ekonomiki kultury wskazującej rolę kultury w rozwoju indywidualnym, społecznym i gospodarczym. Źródłem takiej polityki powinien być system państwa zorientowany na efektywne sprawowanie mecenatu nad kulturą oraz sukcesywne podnoszenie nakładów ze środków publicznych na działalność kulturalną oraz dostosowanie mechanizmów finansowania instytucji kultury do charakteru tych instytucji.
- Rekomenduje się **opracowanie Strategii rozwoju kultury województwa dolnośląskiego** i posiadanie przez wszystkie wojewódzkie instytucje kultury wieloletnich strategii działania zgodnych ze wskazaniami ww. Strategii.
- Wskazane jest **ustanowienie formuły przyjmowania dłuższych niż roczne planów finansowania działalności kulturalnej**. Powinny one bazować na budżetach zadaniowych instytucji kultury, budżetach uwzględniających finansowanie wieloletnich planów programowych oraz inwestycyjnych tych instytucji. Takie podejście gwarantować powinno racjonalność gospodarowania dotacjami, a jednocześnie stabilizować funkcjonowanie instytucji.
- **Wypracowanie ujednoczonego systemu gromadzenia danych o kulturze i instytucjach kultury oraz monitorowanie procesów w niej zachodzących** (kryteria oceny, uwzględnienie specyfiki instytucji kultury w sprawozdawczości statystycznej, możliwość generowania cyklicznych raportów i bieżących ocen sytuacji w kulturze). Wskazane wydaje się monitorowanie rozwoju kultury, które korzystałyby wystandaryzowanej i powtarzalnej metodologii badawczej dla systematycznego przygotowywania raportów na temat kultury. Uruchomienie takiego monitoringu jako elementu ewaluacji polityki kulturalnej pozwoliłoby profesjonalnie ocenić skuteczność i efektywność instrumentów wspierania instytucji kultury i działalności kulturalnej.
- **Funkcjonalne zarządzanie kulturą, w tym rozwój partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego**. Podejmowanie przedsięwzięć, których głównym celem będzie generowanie impulsów do dalszego rozwoju instytucji kultury, powinno stanowić podstawę nowoczesnego modelu zarządzania kulturą i wdrożenia mechanizmów włączających dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy.
- Polityka kulturalna województwa powinna zakładać **szerokie współdziałanie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego województwa**. Pożądane są takie działania jak wspólna promocja ponadlokalnych projektów, ich popularyzacja, tworzenie sieci partnerstw dla wspólnych działań kulturowych, wymiana oferty. Ożywienie współpracy wewnątrz województwa pomiędzy stolicą województwa i pozostałymi obszarami zwiększałoby uczestnictwo w kulturze i wzmacniało integrację mieszkańców z regionem.
- **Wzrost kompetencji potrzebnych efektywnego zarządzania kulturą**. Inwestowanie w kompetencje menedżerów kultury i twórców jest niezbędne dla wykorzystania możliwości środowisk twórczych oraz infrastruktury służącej kulturze.
- **Skuteczna, szeroka informacja o działaniach i wydarzeniach kulturalnych, promocja działalności, marketing kultury, w tym współtworzenie marki regionu** przyczynią się do wzrostu atrakcyjności regionu i jego promocji oraz tworzeniu tożsamości regionalnej.

ZAŁĄCZNIKI

WYKAZ INSTYTUCJI KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

TABELA 4. Wykaz instytucji kultury dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Dolnośląskiego [2015].

LP.	LOGO	NAZWA INSTYTUCJI	ADRES / TELEFON
1.		Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu	Rynek 58 50-116 Wrocław tel. 71 33 52 200 (centrala) wbp@wbp.wroc.pl www.wbp.wroc.pl/
2.		Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze	ul. Piłsudskiego 60 58-500 Jelenia Góra tel. 75 75 381 61 www.filharmonia.jgora.pl/ sekretariat@filharmonia.jgora.pl
3.		Filharmonia Sudecka w Wałbrzychu	ul. Słowackiego 4 58-300 Wałbrzych tel. 74 842-32-87 www.filharmonia-sudecka.pl info@filharmonia-sudecka.pl
4.		Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy	ul. Ofiar Gross-Rosen 26 Rogoźnica 58-152 Goczałków tel. 74 855-90-07 http://www.gross-rosen.eu/ muzeum@gross-rosen.eu
5.		Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze	ul. J. Matejki 28 58-500 Jelenia Góra tel./fax. 75 64 550 73 www.muzeumkarkonoskie.pl/ sekretariat@muzeumkarkonoskie.pl
6.		Muzeum Narodowe we Wrocławiu	pl. Powstańców Warszawy 5 50-153 Wrocław tel. (71) 343-56-43 www.mnwr.art.pl sekretariat@mnwr.art.pl
7.		Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju	ul. Kłodzka 42 57- 340 Duszniki Zdrój tel.: + 48 74 862 74 00 http://muzpap.pl biuro@muzpap.pl
8.		Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu	ul. Z. Krasieńskiego 1 50-954 Wrocław tel. 71 34 69 582, 71 3441822 www.muzeum.wroclaw.pl/ sekretariat@muzeum.wroclaw.pl

LP.	LOGO	NAZWA INSTYTUCJI	ADRES / TELEFON
9.		Muzeum Sportu i Turystyki w Karpaczu	ul. M. Kopernika 2 58-540 Karpacz tel./fax: 75 76 19 652 www.muzeumsportu.org/ muzeumsportu@dolnyślask.pl
10.		Narodowe Forum Muzyki	ul. Plac Wolności 1 50-044 Wrocław tel. 71 342 89 80, 71 330 52 10 http://nfm.wroclaw.pl/ office@nfm.wroclaw.pl
11.		Instytucja Kultury „Odra-Film” we Wrocławiu	ul. Piłsudskiego 64a 50-020 Wrocław tel. 71 79 370 91 sekretariat@odra-film.wroc.pl www.odra-film.wroc.pl
12.		Opera Wrocławska	ul. Świdnicka 35 50-066 Wrocław tel. 71 370 88 50 www.opera.wroclaw.pl sekretariat@opera.wroclaw.pl
13.		Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu	Rynek-Ratusz 24 50-101 Wrocław tel. 71 344-28-64 www.okis.pl sekretariat@okis.pl
14.		Teatr Dramatyczny im. Jerzego Szaniawskiego w Wałbrzychu	pl. Teatralny 1 58-300 Wałbrzych tel. 74 664-96-93 www.teatr.walbrzych.pl sekretariat@teatr.walbrzych.pl
15.		Teatr im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy	Rynek 39 59-220 Legnica tel. 76 7233500 www.teatr.legnica.pl teatr@teatr.legnica.pl
16.		Teatr Polski we Wrocławiu	ul. G. Zapolskiej 3 50-032 Wrocław tel. 71 316 07 01-02 www.teatrpolski.wroc.pl sekretariat@teatrpolski.wroc.pl
17.		Wrocławski Teatr Pantomimy im. Henryka Tomaszewskiego we Wrocławiu	Al. Dębowa 16 53-121 Wrocław tel./fax. 71 337-21-04 www.pantomima.wroc.pl pantomima@pantomima.wroc.pl

SPIS TABEL

TABELA 1. WYSOKOŚĆ DOTACJI PODMIOTOWYCH UDZIELONYCH Z BUDŻETU PAŃSTWA SAMORZĄDOWYM INSTYTUCJOM KULTURY WSPÓŁPROWADZONYM PRZEZ MKIDN NA TERENIE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA PODSTAWIE USTAWY BUDŻETOWEJ [2010-2015].....	17
TABELA 2. WYDATKI SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO FINANSOWANE W CAŁOŚCI ZE ŚRODKÓW KRAJOWYCH (BEZ ZADAŃ WSPÓŁFINANSOWANYCH Z UE) [WYKONANIE W LATACH 2010-2015, PLAN BUDŻETU NA 2016].....	21
TABELA 3. INSTYTUCJE KULTURY W SAMORZĄDACH WOJEWÓDZTW WG TYPU INSTYTUCJI [2015].	37
TABELA 4. WYKAZ INSTYTUCJI KULTURY DLA KTÓRYCH ORGANIZATOREM JEST SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2015].....	47

SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. DOSTĘP DO KULTURY W POLSCE [2015].....	5
WYKRES 2. OSOBY PRZYPADAJĄCE PRZECIĘTNIE NA JEDNĄ INSTYTUCJĘ KULTURY W POLSCE [2015].	5
WYKRES 3. LICZBA OSÓB PRZYPADAJĄCA NA JEDNĄ BIBLIOTEKĘ LUB FILIĘ W GMINACH DOLNEGO ŚLĄSKA [2014].	6
WYKRES 4. LICZBA CZYTELNIKÓW BIBLIOTEK PUBLICZNYCH PRZYPADAJĄCA NA 1000 MIESZKAŃCÓW W GMINACH DOLNEGO ŚLĄSKA [2014].	7
WYKRES 5. LICZBA IMPREZ ZORGANIZOWANYCH PRZEZ DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE W GMINACH DOLNEGO ŚLĄSKA [2014].	8
WYKRES 6. LICZBA ODWIEDZAJĄCYCH MUZEA NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW W GMINACH DOLNEGO ŚLĄSKA [2010-2014].	9
WYKRES 7. IMPREZY MASOWE ZORGANIZOWANE NA DOLNYM ŚLĄSKU WEDŁUG RODZAJU [2014].	12
WYKRES 8. WYDATKI NA KULTURĘ W POLSCE [2010-2014].	13
WYKRES 9. DOFINANSOWANIE KULTURY OGÓŁEM ZE ŚRODKÓW MKIDN (PROGRAMY MINISTRA) NA TERENIE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2010-2014].	15
WYKRES 10. DOFINANSOWANIE KULTURY ZE ŚRODKÓW MKIDN (PROGRAMY MINISTRA) W PRZELICZENIU NA 1 OSOBĘ [2010-2013].	16
WYKRES 11. WYSOKOŚĆ DOTACJI PODMIOTOWYCH UDZIELONYCH Z BUDŻETU PAŃSTWA SAMORZĄDOWYM INSTYTUCJOM KULTURY WSPÓŁPROWADZONYM PRZEZ MKIDN NA TERENIE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA PODSTAWIE USTAWY BUDŻETOWEJ [2010-2015].....	16
WYKRES 12. WYKONANIE WYDATKÓW SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW NA KULTURĘ – DZIAŁ 921 [2004-2014].	20
WYKRES 13. UDZIAŁ WYDATKÓW NA KULTURĘ W WYDATKACH SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW OGÓŁEM [2004-2014].....	21
WYKRES 14. WYDATKI SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO – DZIAŁ 921 [2004-2014].	22
WYKRES 15. WYDATKI SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA NA JEDNEGO 1 MIESZKAŃCA NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO [2010-2014].	22
WYKRES 16. WYDATKI MAJĄTKOWE I BIEŻĄCE Z BUDŻETU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO (DZIAŁ 921) [2010-2014].	23
WYDATKI OGÓŁEM:	23
WYKRES 17. BIBLIOTEKI ROZDZIAŁ (92116).	23
WYKRES 18. DOMY I OŚRODKI KULTURY, ŚWIETLICE I KLUBY (ROZDZIAŁ 92109).....	23
WYKRES 19. FILHARMONIE, ORKIESTRY, CHÓRY I KAPELE (ROZDZIAŁ 92108).	23
WYKRES 20. TEATRY (ROZDZIAŁ 92106).....	23
WYKRES 21. POZOSTAŁE INSTYTUCJE KULTURY (ROZDZIAŁ 92114).....	24
WYKRES 22. MUZEA (ROZDZIAŁ 92118).	24
WYKRES 23. WYDATKI SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA BIEŻĄCĄ DZIAŁALNOŚĆ SAMORZĄDOWYCH INSTYTUCJI KULTURY [2014-2016].	24
WYKRES 24. STRUKTURA WYDATKÓW Z BUDŻETU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA BIEŻĄCĄ DZIAŁALNOŚĆ SAMORZĄDOWYCH INSTYTUCJI KULTURY [2015].	25

WYKRES 25. WYDATKI OGÓŁEM NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z BUDŻETÓW POWIATÓW W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM [2010-2014].	25
WYKRES 26. WYSOKOŚĆ DOTACJI DLA BUDŻETÓW POWIATÓW NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO [2010-2014].	25
WYKRES 27. WYDATKI Z BUDŻETÓW POWIATÓW W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM NA BIBLIOTEKI (92116) [2010-2014].	26
WYKRES 28. WYDATKI Z BUDŻETÓW POWIATÓW W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM NA POZOSTAŁĄ DZIAŁALNOŚĆ (92195) [2010-2014].	26
WYKRES 29. WYDATKI Z KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z BUDŻETÓW GMIN I MIAST NA PRAWACH POWIATU NA DOLNYM ŚLĄSKU (OGÓŁEM I MAJĄTKOWE INWESTYCYJNE ORAZ WYDATKI BIEŻĄCE) [2014].	26
WYKRES 30. ODSETEK WYDATKÓW NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO W WYDATKACH OGÓŁEM W GMINACH DOLNEGO ŚLĄSKA [2014].	27
WYKRES 31. STRUKTURA WYDATKÓW GMIN NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO NA DOLNYM ŚLĄSKU [2014].	28
WYKRES 32. FINANSOWANIE BIBLIOTEK I ICH FILII NA DOLNYM ŚLĄSKU Z BUDŻETÓW JST [2010-2014].	32
WYKRES 33. FINANSOWANIE DOMÓW I OŚRODKÓW KULTURY, KLUBÓW I ŚWIETLIC NA DOLNYM ŚLĄSKU Z BUDŻETÓW JST [2010-2014].	32
WYKRES 34. FINANSOWANIE CENTRÓW KULTURY I SZTUKI NA DOLNYM ŚLĄSKU Z BUDŻETÓW JST [2010-2014].	33
WYKRES 35. FINANSOWANIE CENTRÓW KULTURY I SZTUKI NA DOLNYM ŚLĄSKU PRZEZ BUDŻETY JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH W LATACH 2010-2014 [MLN ZŁ].	33
WYKRES 36. FINANSOWANIE FILHARMONII, ORKIESTR, CHÓRÓW I KAPELI NA DOLNYM ŚLĄSKU Z BUDŻETÓW JST [2010-2014].	33
WYKRES 37. FINANSOWANIE MUZEÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU Z BUDŻETÓW JST [2010-2014].	34
WYKRES 38. FINANSOWANIE TEATRÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU Z BUDŻETÓW JST [2010-2014].	34
WYKRES 39. INSTYTUCJE PROWADZONE I WSPÓŁPROWADZONE PRZEZ SAMORZĄDY WOJEWÓDZTW W POLSCE [2015].	36
WYKRES 40. INSTYTUCJE KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO WEDŁUG RODZAJU INSTYTUCJI [2015].	36
WYKRES 41. WYSOKOŚĆ DOTACJI UDZIELONYCH INSTYTUCJOM KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2014-2016].	37
WYKRES 42. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2014-2016].	38
WYKRES 43. UDZIAŁ W ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2014-2016].	38
WYKRES 44. ŹRÓDŁA PRZYCHODÓW INSTYTUCJI KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2015].	39
WYKRES 45. DOTACJE BIEŻĄCE Z BUDŻETU SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2015].	40
WYKRES 46. DOTACJE Z BUDŻETU MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO [2015].	40
WYKRES 47. PRZYCHODY Z PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI WŁASNEJ [2015].	41
WYKRES 48. ŚREDNIE KWOTY PRZYCHODÓW INSTYTUCJI KULTURY WG RODZAJU [2014].	42
WYKRES 49. PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W ETATACH W INSTYTUCJACH KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2015].	44

SPIS SCHEMATÓW

SCHEMAT 2. LICZBA LUDNOŚCI PRZYPADAJĄCA NA 1 PLACÓWKĘ (DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE) ORAZ LICZBA CZŁONKÓW KÓŁ W DOMACH I OŚRODKACH KULTURY, KLUBACH I ŚWIETLICACH NA 1000 MIESZKAŃCÓW ORAZ W POWIATACH W POLSCE [2014].	8
SCHEMAT 3. MUZEA ORAZ SPOSÓB ICH ZWIEDZANIA W WOJEWÓDZTWACH POLSKI [2014].	9
SCHEMAT 4. DOSTĘP DO TEATRÓW I INSTYTUCJI MUZYCZNYCH W WOJEWÓDZTWACH POLSKI [2014].	10
SCHEMAT 5. UCZESTNICTWO W WYDARZENIACH MUZYCZNYCH I TEATRALNYCH W WOJEWÓDZTWACH POLSKI [2014].	10
SCHEMAT 6. INSTYTUCJE KULTURY NA TERENIE DOLNEGO ŚLĄSKA DLA KTÓRYCH ORGANIZATOREM JEST SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO [2015].	35